

NAVF'S

UTREDNINGSINSTITUTT

NORGES
ALMENVITENSKAPELIGE
FORSKNINGSRÅD

1983:5

Utredninger om forskning
og høyere utdanning

Anne Marie Borgersen
og Rolf Edvardsen

Yrkeskarriere og samfunns- engasjement

En oppfølgingsundersøkelse
av universitetsutdannede
kvinner og menn
med ulik sosial bakgrunn

INSTITUTE FOR STUDIES IN RESEARCH
AND HIGHER EDUCATION

The Norwegian Research Council
for Science and the Humanities

1983:5

Utredninger om forskning
og høyere utdanning

Anne Marie Borgersen
og Rolf Edvardsen

Yrkeskarriere og samfunns- engasjement

En oppfølgingsundersøkelse
av universitetsutdannede
kvinner og menn
med ulik sosial bakgrunn

Forord

Denne rapporten presenterer resultatene av en undersøkelse av yrkeskarriere og samfunnsengasjement for universitetsutdannede fra fire artiumskull. Undersøkelsen er en oppfølging av tidligere undersøkelser av artianere fra 1946, 1951, 1958 og 1963 som er utført av NAVF's utredningsinstitutt. I disse undersøkelsene har ulikheter i artiums-frekvenser og studiefrekvenser for personer med ulik sosial bakgrunn og kjønn stått i sentrum. Denne rapporten tar opp ulikheter i yrkeskarriere og valg av arbeidssted, samt ulikheter i deltakelse i en rekke andre aktiviteter, i politiske og andre organisasjoner, i massemedia og kulturliv.

Undersøkelsen ble utført av Anne Marie Borgersen i 1977. Hun sluttet ved Utredningsinstituttet før arbeidet var fullført og den endelige rapporten er skrevet av Rolf Edvardsen på grunnlag av kommenterte tabeller.

Karen Nossun Bie, Ellen Brandt, Fride Eeg-Henriksen og Knut Arild Larsen har kommentert utkast til rapporten.

Oslo, november 1983

Sigmund Vangsnes

Innhold

	Side		Side
TABELLOVERSIKT OG FIGUROVERSIKT	5	8 MULIGHETER, MAKT OG INNFLYTELSE	31
HOVEDRESULTATER	7	8.1 Innledning	31
1 INNLEDNING	12	8.2 Ledende stilling, sosial bakgrunn og kjønn	31
1.1 Formål	12	8.3 Tillitsverv i politiske partier	34
1.2 Tidligere undersøkelser	12	8.4 Deltakelse i offentlige styrer, utvalg og råd	35
1.3 Framgangsmåte	13	8.5 Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner	35
2 FIRE ARTIUMSKULL FORDELT ETTER KJØNN OG SOSIAL BAKGRUNN	14	8.6 Tillitsverv i andre organisasjoner ..	35
3 VALG AV STUDIUM	15	8.7 Styremedlemmer i bedrifter	37
4 FORSKNING	19	8.8 Andre organiserte samfunnsaktiviteter	37
4.1 Doktorgrad	19	8.9 Deltakelse i massemedia	37
4.2 Forskning/utviklingsarbeid	19	8.10 Skjønnlitterært forfatterskap og annen utøvende kulturell virksomhet	38
4.3 Forskningsopphold i utlandet	21	8.11 Oppsummering - aktiviteter utenom jobben	38
5 YRKESAKTIVITET	22	9 ARBEIDSSTEDETS LOKALISERING OG DELTAKELSE I AKTIVITETER PÅ RIKSPLANET	41
6 FORDELING PÅ NÆRINGSSEKTOR	24	LITTERATUR	42
7 INNTEKTER	26	SPØRRESKJEMA	43
7.1 Innledning	26		
7.2 Inntekt og utdanning	26		
7.3 Inntekt og næringssektor	27		
7.4 Inntekt og kjønn	28		
7.5 Inntekt og sosial bakgrunn	29		
7.6 Oppsummering	30		

Tabell- og figuroversikt

Tabell nr.	Side
2.1 Kandidater som har besvart spørreskjema prosentfordelt etter kjønn og sosial bakgrunn	14
3.1 Kandidater fra universiteter prosentfordelt etter kjønn, artiumsår, sosial bakgrunn og utdanning. Vertikal prosentfordeling	15
3.2 Kandidater fra universiteter prosentfordelt etter kjønn, artiumsår, sosial bakgrunn og utdanning. Horisontal prosentfordeling	17
4.1 Prosentandel kandidater som har tatt doktorgrad etter sosial bakgrunn og artiumsår	19
4.2 Prosentandel i de ulike utdanningskategorier fra artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 som har drevet forskning/utviklingsarbeid i forbindelse med og utenom stilling fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn. Andel som har publisert arbeider	20
4.3 Prosentandel med minst ett halvt års studie-/forskningsopphold i utlandet etter kandidateksamen	21
5.1 Prosentandel kvinner og menn som var yrkesaktive i 1976	22
5.2 Prosentandel kvinner fra 1958- og 1963-kullet som var i heltidsarbeid, deltidsarbeid og som ikke var i inntektsgivende arbeid i 1976, antall barn	22
6.1 Kandidater med artium i 1946, 1951, 1958 og 1963 fordelt etter sosial bakgrunn, utdanning, næringssektor og kjønn i 1976	24
7.1 Gjennomsnittsinntekt i 1976 for alle kandidater i heltidsarbeid etter artiumsår og utdanningskategori	26
7.2 Gjennomsnittsinntekt for kandidater i heltidsarbeid etter artiumsår, utdanningskategori og sektor av næringslivet	27

Tabell nr.	Side
7.3 Gjennomsnittsinntekt for kandidater som arbeidet heltid i 1976 etter artiumsår og kjønn	28
7.4 Gjennomsnittsinntekt for menn og kvinner i heltidsstilling fra artiumskullene 1958 og 1963. Beregnet for kandidater fra ulike utdanningskategorier og med ulik sosial bakgrunn	29
8.1 Prosentandel kandidater som hadde "ledende stillinger" i 1976 fordelt på ulike artiumsår, sosialgrupper og kjønn	31
8.2 Prosentandel kandidater som er i "ledende stillinger" eller har "egen virksomhet" i ulike artiumsår, sosialgrupper og kjønn	33
8.3 Prosentandel kandidater som har hatt tillitsverv i politiske partier eller fag- og yrkesorganisasjoner, eller som har deltatt i styrever, utvalg og råd. Fordelt etter artiumsår, sosial bakgrunn og kjønn	34
8.4 Prosentandel kandidater som har hatt tillitsverv i andre organisasjoner, som har vært styremedlem i offentlige og/eller private bedrifter, som har vært leder for brev/studieringer eller organisert fritidsaktivitet for barn og ungdom eller som har deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang. Fordelt etter artiumsår, sosial bakgrunn og kjønn	36
8.5 Prosentandel av kandidatene som har deltatt i massemedia og i litterær og annen kulturell virksomhet etter artiumsår, sosial bakgrunn og kjønn	38
9.1 Prosentandel av artianerne fra 1946, 1951, 1958 og 1963, som hadde Oslo som arbeidssted i 1976 fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn	41
9.2 Prosentandel av artianerne fra 1946, 1951, 1958 og 1963, som hadde Oslo som gymnasfylke, fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn	41

Figur nr.	Side	Figur nr.	Side
3.1	Kandidater som har fullført universitetseksamen fra artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 fordelt etter utdanningskategori, sosialgruppe og kjønn		
	16	1951, 1958 og 1963 fordelt etter kjønn, sosial bakgrunn og fordeling på næringssektorer i 1976	25
6.1	Kandidater som har fullført universitetseksamen fra artiumskullene 1946,	8.1	Prosentandel menn og kvinner fra sosialgruppe I og III og artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 som hadde ledende stilling i 1976 . . . . .
			32

Hovedresultater

Formål

NAVFs utredningsinstitutt gjennomførte i 1977 en spørreskjemaundersøkelse blant personer med universitetsutdanning som hadde tatt artium i 1946, 1951, 1958 og 1963. Hovedformålet med undersøkelsen var å registrere ulikheter i yrkeskarriere samt i deltaging i visse samfunnsmessige aktiviteter utenfor jobben for universitetsutdannede med ulik sosial bakgrunn og kjønn. Vi var interessert både i ulikheter som har oppstått som følge av ulike valg av studier og i ulikheter som er et mer direkte resultat av kjønn og sosial bakgrunn.

Framgangsmåte

Konkret har vi undersøkt om ulikheter i kjønn, sosial bakgrunn og valg av studium følges av ulikheter etter endt studium i oppnådd yrkesstatus og inntekt, i deltagelse i organisasjoner, i massemedia og kulturarbeid. I dette sammendraget har vi også stilt sammen resultatene fra denne undersøkelsen med resultatene fra våre tidligere undersøkelser av rekrutteringen til gymnas og høgre utdanning. På denne måten har vi forsøkt å få et overblikk over den samlede effekt av den sosiale utslingsprosessen som foregår på veien fra obligatorisk skolegang til etablert yrkesstatus.

Hovedresultater

Undersøkelsen viser at ulikheter eksisterer, også etter endt universitetsutdanning, både mellom menn og kvinner, og mellom kandidater med ulik sosial bakgrunn. Den gjelder både for inntekter, for prosentandelen som har ledende stilling og for aktiviteter utenom hovedbeskjeftigelsen. Ulikhetene er særlig store mellom kvinner og menn.

Menn og kandidater fra sosialgruppe I kommer i ledende stillinger

Næring, yrke og karriere

Artianere fra sosialgruppe I (fars yrke er overordnet funksjonær, akademiker eller selvstendig i handel og industri) velger hyppigere lengre studier enn artianere fra sosialgruppe III (fars yrke er arbeider, formann, håndverker, fisker eller bonde). Kandidater fra sosialgruppe I har større tilbøyelighet til å velge det private næringsliv som arbeidssted enn kandidater fra sosialgruppe III. Menn velger også privat virksomhet hyppigere enn kvinner. Dette gjelder for hver enkelt utdanningskategori. Med hensyn til karriere i yrkeslivet, dvs. hvem som kommer i ledende stillinger og oppnår de høyeste inntektene, har menn fra sosialgruppe I nådd lengst. Som eksempel kan nevnes at av universitetskandidater med artium fra 1958 var 32 prosent av menn fra sosialgruppe I og 24 prosent fra gruppe III i en ledende stilling i 1976, mens andelen var henholdsvis 11 og 6 prosent for kvinner.

Sjansen til å oppnå ledende stilling avhengig av studievalg og arbeidssted

Ulike valg av studium og arbeidssted vil imidlertid kunne forklare det meste av forskjellen mellom menn fra sosialgruppe I og III. Det er betydelig forskjell i sjansen til å oppnå høy inntekt og ledende stilling for kandidater fra ulike studier uavhengig av deres sosiale bakgrunn.

Få i ledende stillinger i skolen, mange i privat virksomhet

Prosentandelen i ledende stillinger varierer med arbeidssted og næringssektor. Av kandidater fra alle kullene som arbeidet i undervisningssektoren (skoler og universitet) hadde 12 prosent av dem som har besvart vårt spørreskjema ledende stillinger. I offentlig virksomhet ellers hadde 25 prosent ledende stillinger og i privat virksomhet var andelen 37 prosent.

Kandidater fra sosialgruppe I i privat virksomhet, kandidater fra sosialgruppe III i skolen

Menn fra sosialgruppe I fordelte seg med 26 prosent på undervisningssektoren, 39 prosent på offentlig virksomhet ellers og 35 prosent på privat virksomhet. Av menn fra sosialgruppe III var 34 prosent i undervisningssektoren, 37 prosent i offentlig virksomhet ellers og 29 prosent i privat virksomhet. Med andre ord arbeidet en overvekt av menn fra sosialgruppe I i sektorer hvor det var mange ledende stillinger og også høyere inntekter. Dette skyldes ikke bare det at menn fra sosialgruppe I valgte studier hvor det var mange som fikk arbeid i privat virksomhet. Innenfor hver enkelt utdanningskategori arbeidet også en større prosentandel av menn fra sosialgruppe I enn III i privat virksomhet.

Kvinner i skolen, menn i privat virksomhet

Av kvinner fra sosialgruppe I arbeidet 47 prosent i undervisningssektoren, 37 prosent i offentlig virksomhet ellers og 16 prosent i privat virksomhet. Av kvinner fra sosialgruppe III var hele 62 prosent i undervisningssektoren, 33 prosent i offentlig virksomhet ellers og 5 prosent i privat virksomhet. Liksom for mennene arbeidet en høyere andel kvinner fra sosialgruppe I enn III i privat virksomhet, hvor det er mange ledende stillinger. Forskjellen mellom menn og kvinner er imidlertid større enn forskjellen mellom kandidater fra sosialgruppe I og III.

Kjønn og karriere

Når en sammenligner menn og kvinner, vil en del av forskjellen kunne tilskrives ulike valg av studier og arbeidsplass. I tillegg kommer en forskjell i andelen som er yrkesaktive og andelen som arbeider i heltids/deltidsstilling. Det ser imidlertid ikke ut som om disse forhold kan forklare hele forskjellen mellom menn og kvinner. Det er sannsynligvis også en forskjell i mulighetene til - eller ønskene om - å avansere til ledende stillinger for personer som ellers er i samme utgangsposisjon.

Kvinner arbeider i deltidsstillinger

Av kvinnene er 8-18 prosent, varierende med de ulike artiumskull, ikke i inntektsgivende arbeid. Det må også nevnes at en stor andel av kvinnene har deltidsstilling. Av alle de universitetsutdannede kvinnene fra 1946-kullet hadde 73 prosent heltidsstilling, og andelen var lavere for de øvrige kullene, henholdsvis 59 prosent for 1951-kullet, 64 prosent for 1958-kullet og 61 prosent for 1963-kullet. Kvinner i deltidsstilling arbeider ofte som timelærere i skolen. Ellers er det bl.a. en gruppe farmasøyter med provisorstillinger på deltid. Denne høye andelen med deltidsstillinger kan være en av årsakene til at så få kvinner har ledende stillinger.

Kvinner har omsorg for barn

For kvinner er det en klar sammenheng mellom yrkesaktivitet og barneomsorg. Av kvinner fra 1963-kullet hadde 83 prosent av dem uten barn heltidsstilling, 10 prosent hadde deltidstilling og 7 prosent var ikke i inntektsgivende arbeid. Prosentandelen i heltidsstilling reduseres til 70 prosent for dem med ett barn, til 47 prosent for dem med to barn, og til 37 prosent for dem med tre eller flere barn. Av den siste gruppen var 33 prosent ikke i inntektsgivende arbeid. Til sammenligning var 97 prosent av menn fra 1963-kullet yrkesaktive i heltidsstilling.

Kvinner og kandidater fra sosialgruppe III "velger" feil både med hensyn til studium og arbeidssted, hvis målet er å oppnå høye inntekter og en ledende stilling. Kvinner "velger" også feil ved å bli hjemmeværende eller arbeide i deltidstilling i motsetning til menn som også har barn.

Utsilingen skjer trinnvis*Utsilingsprosessen*

Utvelgelsen til ledende stillinger og høye inntekter starter på et tidlig tidspunkt, og utvelgelsen skjer etter kjønn og sosial bakgrunn på hvert trinn. Tidligere undersøkelser utarbeidet ved NAVF's utredningsinstitutt (Thagaard 1967, Vangsnes 1967 og Østby 1969) har vist at det er en langt større andel fra sosialgruppe I enn fra sosialgruppe III som tar artium. I de fire artiums-kullene undersøkelsen omfatter var det også en større andel menn enn kvinner.

Artianerfrekvensen høy for sosialgruppe I

Som eksempel kan en bruke 1958-kullet, dvs. personer født i 1938-39. Det var liten forskjell i artianerfrekvensen mellom menn og kvinner fra sosialgruppe I. Sannsynligheten for å ha tatt artium er omlag 15 prosent høyere for menn enn kvinner i sosialgruppe I. Den er 7-8 ganger større for menn fra sosialgruppe I enn for menn fra sosialgruppe III, og 10-11 ganger større for kvinner fra sosialgruppe I enn for kvinner fra gruppe III.

Menn velger reallinjen

Valg av artiumslinje har vært en annen viktig beslutning. Reallinjen er et krav ved mange lukkede studier, og kan derved gi flere valgmuligheter. Det har alltid vært en klar overvekt av menn blant dem som velger reallinjen.

Menn påbegynner et universitetsstudium hyppigere enn kvinner

Dette fører over til valg av studium som er neste ledd i prosessen. En større andel menn enn kvinner fra 1958-artianerne har påbegynt et universitetsstudium. En større andel artianere fra sosialgruppe I enn III har også påbegynt et universitetsstudium. Hvis vi tar utgangspunkt i fødselskullet, er sannsynligheten for at en mann fra sosialgruppe I har påbegynt et universitetsstudium omlag 45 ganger så stor som for en kvinne fra sosialgruppe III.

Menn fullfører universitetsstudiene hyppigere enn kvinner

Fullføringsprosenten er imidlertid også høyere for menn enn kvinner, slik at sannsynligheten for å være ferdig utdannet kandidat fra universitetet er omlag 80 ganger større for menn fra sosialgruppe I enn for kvinner fra gruppe III.

Menn velger lukkede studier

Dette har delvis sammenheng med at menn i høyere grad enn kvinner velger lukkede studier med høye fullføringsprosent. Dessuten er fullføringsprosenten generelt høyere for menn enn kvinner. Lukkede studier fører også hyppigere til ledende stillinger og høyere inntekter enn åpne studier. Dette er en av flere årsaker til at menn styrker sin posisjon i relasjon til kvinnene også etter at de er kommet ut i arbeidslivet.

Menn og kvinner fra sosialgruppe I blir artianere

Mens sannsynligheten for å være artianer er 6-7 ganger større for kvinner fra sosialgruppe I enn for menn fra gruppe III, født i 1938-39, er denne forskjellen nesten utlignet når en betrakter sannsynligheten for å være både artianer, universitetsutdannet og i ledende stilling 18 år etter examen artium. Sosial bakgrunn teller m.a.o. svært mye for beslutningen om å begynne i gymnas, mens kjønn er viktigere på alle de senere trinn.

Kvinner fra sosial- gruppe III dobbelt belastet

Sannsynligheten for å være både artianer, universitetsutdannet og i ledende stilling 18 år etter examen artium var omlag 10 ganger større for menn i sosialgruppe I enn for menn i sosialgruppe III og kvinner i sosialgruppe I. Den var omlag 300 ganger større for menn fra sosialgruppe I enn for kvinner fra sosialgruppe III.

Utsortering i favør av menn fra sosial- gruppe I på alle trinn

Denne og de tidligere undersøkelsene av de fire årskullene gir et bilde av deres vandring gjennom utdanningssystemet, ut i yrkeslivet og fram til ledende stillinger i samfunnet. På hvert trinn, ved overgangen fra grunnskole til gymnas, fra gymnas til universitet, og som oftest fra universitet til yrkeslivet og ledende stillinger, skjer en utsortering i favør av menn og kandidater fra sosialgruppe I.

Valg av studium viktigere for yrkesstatus enn sosial bakgrunn

På veien fra universitet til yrke har likevel den sosiale utsilingen vært mer moderat og langt mindre konsekvent enn ved tidligere korsveier. Den gjelder ikke generelt for alle utdanningsveier, for noen studier hadde f.eks. kandidater fra sosialgruppe III høyere gjennomsnittsinntekt enn kandidater fra sosialgruppe I.

Forskjellen mellom personer med ulik sosial bakgrunn er særlig stor ved overgangen fra grunnskole til gymnas, mens forskjellen mellom menn og kvinner er særlig stor når de kommer ut i yrkeslivet og skal konkurrere om de ledende stillingene.

Kandidater med ulik sosial bakgrunn velger forskjellige samfunnsaktiviteter

Andre samfunnsaktiviteter

Undersøkelsen konsentrerte seg ikke bare om yrkeskarrieren, men tok også opp andre aktiviteter. Det viste seg også her å være forskjell på universitetsutdannede menn og kvinner og mellom kandidater med ulik sosial bakgrunn. Vi finner for begge sosialgrupper at de har hatt omfattende deltakelse i aktiviteter utenom jobben. Men de har hatt en tendens til å velge noe forskjellig. Hvis en betrakter en aktivitet isolert, er forskjellen ofte ikke større enn at den kunne skyldes tilfeldigheter. Når vi betrakter aktivitetene samlet, trår det imidlertid fram et klart mønster.

Kandidater fra sosialgruppe III deltar i nærmiljøet

Kandidater fra sosialgruppe III hadde deltatt mer i nærmiljøet enn kandidater fra gruppe I, mens kandidater fra sosialgruppe I hadde en større deltakelse i organisasjoner og virksomhet på riksplanet. Kandidater fra sosialgruppe III hadde deltatt hyppigere enn kandidater fra sosialgruppe I i kommunale og fylkeskommunale styrever, utvalg og råd. De hadde også oftere hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner og andre organisasjoner på lokalplanet. En større andel hadde vært ledere for brev- og studieringer eller for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom og deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang. Kandidater fra sosialgruppe III hadde oftere hatt tillitsverv i politiske partier på lokalplanet enn kandidater fra gruppe I. På riksplanet er det ingen vesentlige forskjeller.

Kandidater fra sosialgruppe I deltar på riksplanet og i massemedia

Kandidater fra sosialgruppe I har derimot deltatt hyppigere i regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd, og har oftere hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner og andre organisasjoner på riksplanet. De har dessuten vært mer orientert mot massemedia. Flere har forfattet lærebøker, skrevet artikler i dags-, ukes- og fagpresse, eller deltatt i radio og/eller fjernsynsprogram.

Kvinner deltar i nærmiljøet

Når en sammenligner menn og kvinner, finner en at menn har deltatt atskillig mer enn kvinner i aktiviteter utenom jobben. Bare i et par tilfeller, f.eks. deltakelse i utvalg i tilknytning til barns skolegang, har en større andel kvinner enn menn deltatt.

Menn deltar på riksplanet og i massemedia

Ellers finner en ved sammenligning av menn og kvinner igjen mye av det samme mønstret som gjør seg gjeldende ved sammenligninger av menn fra sosialgruppe I og III. Det er en langt større andel menn enn kvinner som har deltatt i regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd eller har hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner eller andre organisasjoner på riksplanet. For tilsvarende deltakelse på lokalplanet er forskjellen liten, selv om den fremdeles går i favør av menn. Menn har også langt hyppigere deltatt i massemedia enn kvinner, i radio- og fjernsynsprogrammer, eller ved å skrive i dags-, ukes- eller fagpresse. En litt større andel menn enn kvinner har hatt tillitsverv i politiske partier på lokalplanet. På riksplanet derimot er forskjellen stor i favør av menn.

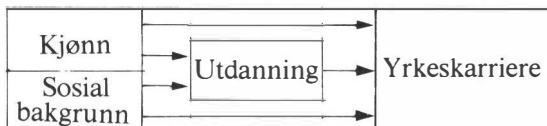
1 Innledning

1.1 Formål

Formålet med denne undersøkelsen er å registrere eventuelle ulikheter i yrkeskarriere og aktiviteter utenfor jobben for universitetsutdannede med forskjellig type utdanning, kjønn og sosial bakgrunn.

Tidligere undersøkelser har vist at andelen som tar artium er vesentlig høyere når faren er overordnet funksjonær eller akademiker enn hvis han er arbeider eller fisker (Vangsnes 1967). En høyere andel av artianere med akademikerfedre går også videre til universitetsstudier (Thagaard 1967, Østby 1969) og fullfører disse (Thagaard 1971). Denne undersøkelsen tar opp spørsmålet om hva som skjer etter at kandidatene er kommet ut i yrkeslivet. Hvilke posisjoner har de oppnådd i samfunnet? Rekrutteres de som har makt og innflytelse skjævt i relasjon til kjønn og sosial bakgrunn?

Vi kan skissere opp følgende sammenhenger:

Vi vil med andre ord være interessert i ulikheter som har oppstått som følge av ulike valg av universitetsutdanning og i ulikheter som er et mer direkte resultat av kjønn og sosial bakgrunn, dvs. om yrkeskarrieren er ulik for personer med samme universitetseksamen men med ulik sosial bakgrunn og kjønn.

Undersøkelsen omfatter personer som tok examen artium i 1946, 1951, 1958 og 1963. Dette gir oss anledning til å registrere ulikheter i inntekter og yrkeskarriere for forskjellige aldersgrupper.

Bakgrunnen for undersøkelsen er politiske ønsker om likhet i sjanser til å få en høyere utdanning og til å oppnå ledende posisjoner i samfunnet. Det er i denne forbindelsen viktig å konstatere i hvilken grad ulikheter eksisterer. Dette er en vesentlig årsak til at undersøkelsen er gjennomført. Undersøkelsen vil også øke innsikten i hvordan arbeidsmarkedet for universitetsutdannede fungerer.

1.2 Tidligere undersøkelser

Denne undersøkelsen kan betraktes som en videreføring av flere undersøkelser som er gjort tidligere ved NAVF's utredningsinstitutt. Disse har hatt til felles at de har konsentrert seg om artianerkullene fra 1946, 1951, 1958 og 1963, og det har særlig vært sosial bakgrunn, kjønn, artianer- og studiefrekvenser som har vært i søkelyset.

Den første rapporten om disse artianerkullene ble publisert i 1967 (Vangsnes 1967). Utgangspunktet var de observerte forskjeller fra fylke til fylke med hensyn til hvor stor andel av 19/20-åringene som tok examen artium.

Undersøkelsen viste at ulikhetene for en stor del kunne tilbakeføres til forskjeller i sosial bakgrunn. Hvis vi ser på artianerkullet fra 1963, tok over halvparten av barna til akademikere og overordnede funksjonærer examen artium, mens tilsvarende andel var under 10 prosent hvis faren var arbeider eller formann. Fordi andelen med ledende funksjonærstillinger var langt høyere i Oslo enn f.eks. i Nord-Norge, ble også artianerfrekvensen høyere.

Den neste undersøkelsen var en magistergradsavhandling (Thagaard 1967) som tok for seg artianerkullene fra 1946, 1951 og 1958, og fulgte dem videre. Det ble registrert om de studerte ved universitet og hva slags studier de valgte. Kjønnforskjeller sto i sentrum for undersøkelsen, men den behandlet også betydningen av sosial bakgrunn og hjemstedsregion m.m.

Etter denne undersøkelsen kom en oppfølgingsundersøkelse av 1963-kullet, hvor en på samme måte fulgte dette kullet til universitetsnivået og registrerte ulikheter i studiefrekvenser og studievalg (Østby 1969).

I tillegg til nevnte undersøkelser har data om de tre første artianerkullene vært brukt i et arbeid om ulikheter i studiekarriere, prestasjonsnivå til embetseksamen, anvendt studietid og avbrudd i studiene (Thagaard 1971) for menn og kvinner med ulik sosial og geografisk bakgrunn. Det konkluderes med at suksess i gymnaset medfører suksess ved universitetet, fordi universitetets vurdering av faglige kunnskaper medfører at skoleflinkhet belønnes. Stu-

denter med gode artiumskarakterer fullfører med størst sannsynlighet studiene, bruker kortest tid og får best karakterer. Kjønn, alder og sosial bakgrunn har en viss betydning for studieprestasjoner, anvendt studietid og avbrudd, mens den skolemessige bakgrunnen og studienes organisasjon er langt viktigere.

Vi skal nå gå enda et skritt videre og betrakte de artianerne fra 1946, 1951, 1958 og 1963 som fullførte en universitetseksamen. Hvordan har de tilpasset seg? Betyr den sosiale bakgrunn noe også etter at eksamen er fullført? Påvirker kjønn yrkeskarrieren for kandidater med samme utdanning? Undersøkelsen tar også opp andre aktiviteter som ikke har direkte tilknytning til yrkeskarrieren. Er det f.eks. ulikheter med hensyn til deltakelse i politiske partier eller andre organisasjoner?

1.3 Framgangsmåte

De tidligere undersøkelsene har i prinsippet omfattet alle artianere og studenter fra de aktuelle kullene og har bygd på opplysninger fra artianermatrikler og studentregistre. Denne gangen har vi konsentrert oss om dem som hadde fullført en eksamen ved universitetene. Det var nødvendig med en spørreskjemaundersøkelse for å registrere yrkeskarriere og andre aktiviteter. Spørreskjemaet ble sendt ut i begynnelsen av 1977 og kandidatene ble bedt om å oppgi arbeidssted pr. 31. desember 1976. Skjemaet ble sendt til alle personer fra de aktuelle artianerkullene med norsk universitetseksamen av høyere eller lavere grad og til de fleste med utenlandsk eksamen. Vi har her fått med alle leger og tannleger fra utlandet som har tatt tilleggseksamen i Norge for å kunne praktisere her i landet. Vi kan ikke regne med at vi har fått med alle sivilingeniører og siviløkonomer med utdanning fra utlandet, da det ikke har vært like nødvendig for disse å registrere sin utdanning.

Undersøkelsen omfatter bare personer med examen artium og ikke de med økonomisk gymnas. Da andelen med økonomisk gymnas er høy blant siviløkonomene, er disse noe underrepresentert i undersøkelsen.

Svarprosenten var 75. Den var omtrent lik for menn og kvinner. Derimot varierte den

mellom ulike utdanningskategorier. Den var høy for landbrukskandidater, veterinærer, farmasøyer, teologer og dessuten for realister og filologer med høyere grad. Svarprosenten var over 80 for disse, mens den var lav, omlag 70, for siviløkonomer, sivilingeniører og cand.-mag.

Med ett unntak refererer alle tall i denne rapporten seg utelukkende til dem som har svart på spørreskjemaet, og *ikke* til hele bestanden. Unntaket er en tabell (tabell 3.1) som viser fordelingen på utdanningskategori for alle universitetsutdannede artianere fra de fire kullene.

Spørreskjemaet ble sendt ut i begynnelsen av 1977. På dette tidspunktet var de eldste kandidatene omlag 50 år gamle, de yngste 17 år yngre. De fleste fra 1963-kullet hadde på dette tidspunktet vært ute i arbeidslivet 5-10 år, men noen vil likevel ha tatt eksamen i 1977 og senere. Disse er ikke med i vår undersøkelse.

I de tidligere undersøkelsene av de fire artianerkullene har personene vært gruppert etter *sosial bakgrunn*, bestemt av *hovedforsørgers yrke*. Følgende inndeling er blitt benyttet:

- 1 Overordnede funksjonærer og akademikere
- 2 Selvstendige i industri og handel, bedriftsledere
- 3 Underordnede funksjonærer
- 4 Selvstendige i jordbruk og skogbruk
- 5 Håndverkere og formenn
- 6 Arbeidere og fiskere

I denne undersøkelsen, hvor antallet personer er mindre enn i de tidligere undersøkelser har vi slått sammen de to første gruppene til en sosialgruppe I, den tredje, underordnede funksjonærer, er sosialgruppe II og de tre siste gruppene er sosialgruppe III. I sosialgruppe III vil hovedforsørgers yrke hovedsakelig kunne klassifiseres som manuelle yrker.

Sosialgruppe II, hvor hovedforsørgers yrke er "underordnede funksjonærer", er en sammensatt gruppe. Det viste seg også at antallet personer i denne gruppen ble lite, slik at tilfeldigheter kunne gi store utslag i tallene. Vi har derfor valgt å se bort fra sosialgruppe II i de fleste sammenhenger, og står da igjen med fire grupper: *Menn og kvinner fra sosialgruppe I og menn og kvinner fra sosialgruppe III.*

2 Fire artiumskull fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn

Prosentfordelingen for dem som har besvart vårt spørreskjema, (tabell 2.1) viser at kvinnene økte sin andel av kandidatene fra 8,6 prosent for 1946-kullet til 18,8 prosent av 1963-kullet. Andelen fra *sosialgruppe I* økte fra 40,7 prosent for 1946-kullet til 51,3 prosent for 1958-kullet, men går ned til 47,5 prosent for 1963-kullet. Andelen kandidater fra *sosialgruppe III* viser den motsatte tendens og minsker fra 38 prosent for 1946-kullet til 33,8 prosent for 1958-kullet, for så igjen å stige til 37,7 prosent for 1963-kullet.

I perioden fra 1946 til 1963, altså i tidsrommet fra det første artianerkullet til det siste i undersøkelsen ble uteksaminert, har det vært en *forskyvning* i andelen yrkesutøvere *fra manuelle yrker* (sosialgruppe III) *til funksjonæryrker* (sosialgruppe I og II). Dette betyr at hvis prosentandelen som kommer fra sosialgruppe I er like stor for artiumskullet 1963 som for artiumskullet 1946, har rekrutteringen fra sosialgruppe I blitt svekket - relativt sett.

Tabell 2.1 Kandidater som har besvart spørreskjema prosentfordelt etter kjønn og sosial bakgrunn.

Artiumsår	1946	1951	1958	1963
Antall observasjoner	658	597	1 093	1 904
Menn – sosialgruppe I	35,4	38,2	39,4	36,1
Menn – sosialgruppe II	20,1	17,3	12,5	11,9
Menn – sosialgruppe III	35,9	31,3	30,4	33,2
Menn i alt	91,4	86,8	82,3	81,2
Kvinner – sosialgruppe I	5,3	7,5	11,9	11,4
Kvinner – sosialgruppe II	1,2	3,4	2,4	2,9
Kvinner – sosialgruppe III	2,1	2,3	3,4	4,5
Kvinner i alt	8,6	13,2	17,7	18,8
Sum	100,0	100,0	100,0	100,0

3 Valg av studium

Tabell 3.1 viser at mannlige kandidater fra 1946-kullet, både fra sosialgruppe I og III, fordelte seg femti-femti på lukkede og åpne studier. Dette gjelder fordelingen av kandidater. Fordelingen av antallet som har påbegynt et studium er en annen, fordi fullføringsprosenten er høyere i lukkede enn i åpne studier. Andelen fra lukkede studier økte til 71 prosent for sosialgruppe III i 1951 og til 63 prosent for

sosialgruppe I. Det var en viss *kapasitetsutvidelse ved de lukkede studiene* fra 1946- til 1951-kullet begynte å studere, men den større andelen skyldes også at *1951-kullet var mindre*, og at det derfor ble færre igjen til de åpne studier.

Etter 1951 er andelen menn i lukkede studier gått ned igjen. Kapasiteten ved de lukkede studier har riktignok økt sterkt, men ikke tilstrekkelig til å holde tritt med den enda sterkere økningen i studenttallene.

Tabell 3.1 Kandidater fra universiteter prosentfordelt etter kjønn, artiumsår, sosial bakgrunn og utdanning. Vertikal prosentfordeling. (Denne tabellen omfatter alle universitetsutdannede, dvs. ikke bare dem som har besvart vårt spørreskjema. Det er forutsatt av svarprosenten er den samme for alle fire artianerkullene og for alle sosiale grupper innen samme utdanningskategori).

Kjønn	Menn								Kvinner			
	1946		1951		1958		1963		1946 1951 1958		1963	
Artiumsår	I	III	I	III	I	III	I	III	I	III	I	III
Sosial bakgrunn	I	III	I	III	I	III	I	III	I	III	I	III
Antall observasjoner	324	322	307	245	571	446	935	861	288	83	306	125
Leger	7	6	15	10	20	8	18	7	6	6	10	5
Tannleger	7	8	11	8	3	8	3	4	8	12	6	4
Farmasøyter	1	1	—	2	0	1	0	0	5	6	4	5
Veterinærer	1	1	2	5	0	3	0	2	—	—	—	1
Arkitekter	2	3	2	2	3	2	2	1	4	—	2	—
Sivilingeniører	17	20	23	21	20	24	18	23	4	4	4	2
Landbrukskandidater	3	7	3	16	2	4	2	4	1	2	0	—
Siviløkonomer	13	4	7	7	4	1	4	2	—	—	—	—
Lukkede studier	51	50	63	71	52	51	47	43	28	30	26	17
Samfunnsvitere	7	10	4	2	5	3	8	9	10	12	8	13
Jurister	22	15	9	5	11	4	10	3	5	1	3	2
Filologer	6	7	6	5	9	10	9	10	20	17	16	17
Realister	8	10	11	9	12	16	12	15	11	9	8	1
Teologer	3	4	3	3	3	2	3	3	1	1	—	3
Cand.mag. ¹⁾	3	4	4	5	8	14	11	17	25	30	39	47
Åpne studier	49	50	37	29	48	49	53	57	72	70	74	83
Sum	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100	100

¹⁾ Av kvinner fra 1963-kullet oppga 6 prosent studier som hovedbeskjeftigelse. Vi må derfor regne med at flere cand.mag. har tatt høyere grads eksamen i 1977 og senere. Av menn fra 1963-kullet oppga 1 prosent studier som hovedbeskjeftigelse.

Sosialgruppe I = Hovedforsørgers yrke: Bedriftsledere, overordnede funksjonærer, akademikere

Sosialgruppe III = Hovedforsørgers yrke: Arbeidere, håndverkere, fiskere, bønder

I figur 3.1 er ulike utdanningskategorier rangert etter hvor stor andel som kommer fra sosialgruppe III for henholdsvis kvinner og

menn. Figuren viser noen karakteristiske trekk for sammenhengen mellom sosial bakgrunn, kjønn og valg av studier.

Menn fra sosialgruppe III har i høyere grad enn menn fra gruppe I valgt *korte studier*. At bønder er kategorisert under sosialgruppe III gjør at det er høyest andel med slik bakgrunn blant landbrukskandidater og veterinærer, henholdsvis 66 og 64 prosent. Ellers er andelen høyest blant farmasøyer, cand.mag., tannleger og sivilingeniører.

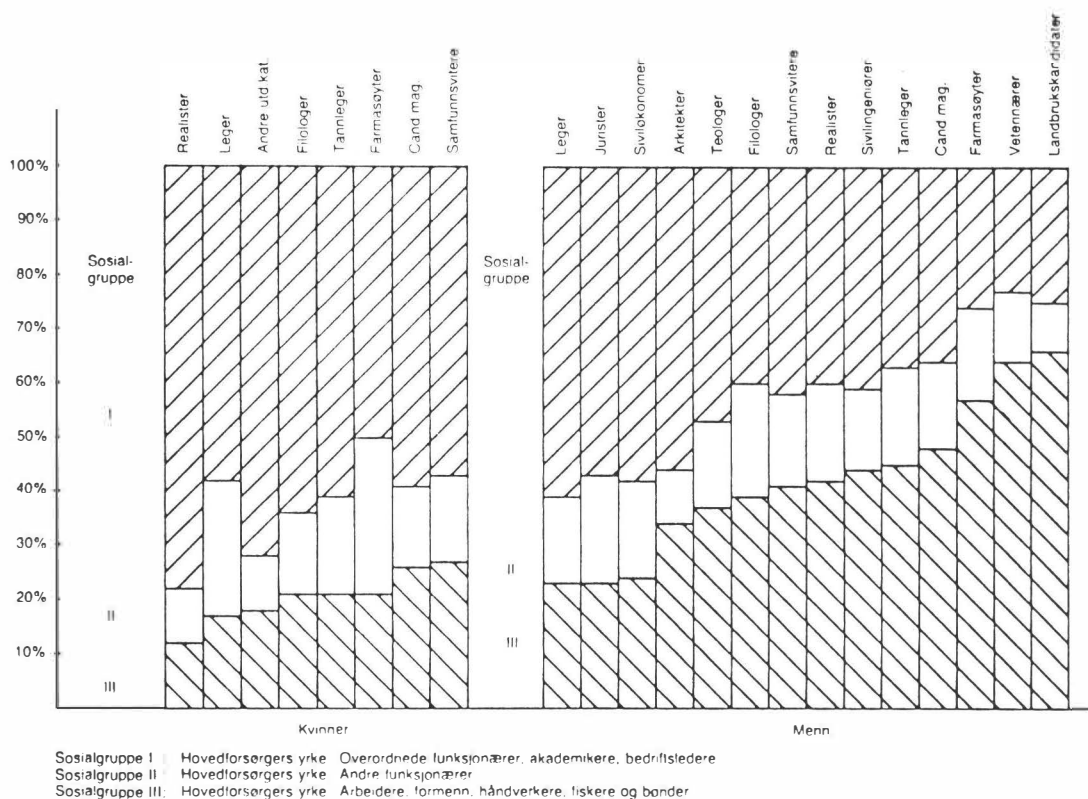
Det er typisk at en langt større andel fra sosialgruppe III enn fra I avslutter med cand.-mag.-eksamen. Av menn med universitetseksamenen fra 1963-kullet var 15 prosent fra sosialgruppe III og 10 prosent fra gruppe I cand.mag. i 1976.

Det er her viktig å være oppmerksom på at prosentandelen er beregnet av dem som har fullført et universitetsstudium, og ikke av hele artiumskullet. Menn fra sosialgruppe III må

antas å ha valgt høyere utdanning utenfor universitetssektoren langt oftere enn menn fra gruppe I. Ingeniør- og lærerutdanning er kortere studier enn sivilingeniør- og cand.mag.-studiet.¹⁾

¹⁾ En oversikt over studenter (både menn og kvinner) 1. oktober 1975 fordelt etter sosialgruppe viser at 51 prosent av ingeniørstudentene kommer fra sosialgruppe III og IV (laveste sosialgrupper - avviker noe fra "vår" sosialgruppeinndeling) mot 36 prosent av sivilingeniørstudentene. Av studenter med treårig allmennlærerutdanning kommer 46 prosent fra sosialgruppe III/IV mot 33 prosent av cand.mag. (humaniora og estetikk)-studentene og 31 prosent av cand.philol.-studentene.

(Statistisk Sentralbyrå: Samfunnsøkonomiske studier nr. 51: *Utdanning og sosial bakgrunn*. Av Per O. Aamodt).

Figur 3.1 Kandidater som har fullført universitetseksamen fra artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 fordelt etter utdanningskategori, sosialgruppe og kjønn (utdanningskategoriene er rangert etter hvor stor prosentandel kandidater fra sosialgruppe III utgjør).

Sivilingeniørene er den største utdanningskategorien. Av disse kommer 44 prosent fra sosialgruppe III, 15 prosent fra gruppe II og 41 prosent fra gruppe I. Sivilingeniørene utgjør 21,4 prosent av alle universitetsutdannede menn fra sosialgruppe III og 17,9 prosent av alle fra gruppe I.

Leger, jurister, siviløkonomer og arkitekter skiller seg ut som de utdanningskategorier,

hvor den største prosentandelen er rekruttert fra *sosialgruppe I*. Av disse kommer 56-61 prosent fra gruppe I.

Av legene kommer 61 prosent fra sosialgruppe I, 16 prosent fra gruppe II og 23 prosent fra gruppe III. Av alle universitetsutdannede menn fra sosialgruppe I er 16,4 prosent leger, og av alle fra gruppe III bare 7 prosent.

Tabell 3.2 Kandidater fra universiteter prosentfordelt etter kjønn, artiumsår, sosial bakgrunn og utdanning. Horizontal prosentfordeling.

Menn

Artiumsår	1946			1951			1958			1963		
	I	II	III	I	II	III	I	II	III	I	II	III
Sosial bakgrunn												
Menn i alt	39	22	39	44	20	36	48	15	37	44	15	41
Lukkede studier	41	18	41	43	17	40	50	14	36	46	14	40
Åpne studier	36	26	38	46	25	29	47	17	37	43	15	42
Leger	41	27	32	51	23	26	67	11	22	64	15	21
Tannleger	41	11	48	50	20	30	25	22	53	34	19	47
Sivilingeniører	38	16	46	44	20	36	43	15	42	39	13	48
Landbrukskandidater	25	19	56	17	3	80	39	4	57	25	9	66
Siviløkonomer	64	16	20	46	19	35	72	14	14	55	20	25
Samfunnsvitere	34	16	50	41	41	18	48	23	29	43	12	45
Jurister	41	30	29	53	24	23	72	8	20	68	13	19
Filologer	31	29	40	39	33	28	43	20	37	41	16	43
Realister	36	20	44	48	20	32	40	19	41	40	16	44
Teologer	28	33	39	50	13	37	62	13	25	45	14	41
Cand.mag.	35	24	41	41	18	41	36	14	50	36	16	48

Kvinner

Artiumsår	1946, 1951 og 1958			1963		
	I	II	III	I	II	III
Sosial bakgrunn						
Kvinner i alt	64	17	19	61	15	24
Lukkede studier	55	25	20	67	15	18
Åpne studier	68	13	19	59	15	26
Leger	46	37	17	69	14	17
Tannleger	55	21	24	70	13	17
Samfunnsvitere	64	13	23	50	19	31
Filologer	73	9	18	56	20	24
Realister	76	6	18	80	16	4
Cand.mag.	61	18	21	58	13	29

Sosialgruppe I = Hovedforsørgers yrke: Bedriftsledere, overordnede, funksjonærer, akademikere

Sosialgruppe II = Hovedforsørgers yrke: Andre funksjonærer

Sosialgruppe III = Hovedforsørgers yrke: Arbeidere, formenn, håndverkere, fiskere, bønder

Vår grove gruppering på tre sosiale grupper skjuler enkelte interessante ulikheter mellom undergruppene. Som allerede nevnt er bønder meget sterkt overrepresentert som sosial bakgrunn for veterinærer og landbrukskandidater, mens håndverkere, formenn, arbeidere og fiskere er underrepresentert. For å kunne belyse dette nærmere må vi gå over til å betrakte studenter i stedet for kandidater. Oppfølgingsundersøkelsen av artiumskullet 1963 (Østby 1969) viser at 11 prosent av alle studentene fra 1963-kullet hadde bønder som fedre. Blant veterinærstudentene var denne andelen 43 prosent og blant landbruksstudentene 52 prosent. Av alle studentene hadde 24 prosent håndverkere, formenn, arbeidere og fiskere som fedre, mens bare 17 prosent av veterinærstudentene og 9,5 prosent av landbruksstudentene hadde fedre med slike yrker.

Fra sosialgruppe I var studenter med overordnede funksjonærer og akademikere som hovedforsørgere klart overrepresentert blant medisinerstudenter, hvor bedriftsledere som hovedforsørgere er underrepresentert. Av alle studentene fra de fire årskullene har 40,4 prosent overordnede funksjonærer, akademikere o.l. som hovedforsørger, mens 6,7 prosent har selvstendige i industri og handel (bedriftsledere) som hovedforsørger. Blant medisinerstudentene er tilsvarende andeler henholdsvis 50,6 og 4,7 prosent. For siviløkonomene er situasjonen den motsatte, 33,3 prosent av studentene hadde overordnede funksjonærer, akademikere o.l. som hovedforsørgere, mens 15 prosent hadde bedriftsleder som hovedforsørger.

Av alle menn fra de fire artiumskullene som er med i undersøkelsen utgjør menn fra sosialgruppe III 38 prosent, mens kvinner fra gruppe III utgjør 21 prosent av alle kvinner. Størst andel kvinner fra sosialgruppe III er det blant samfunnsvitere og cand.mag., henholdsvis 27 og 26 prosent. Lavest er andelen blant

jurister, realister og leger, henholdsvis 9, 12 og 17 prosent.

Av universitetsutdannede fra de fire artiumskullene var bare 16 prosent kvinner. Kvinneandelen var høyest blant farmasøyter og cand.mag., henholdsvis 65 og 41 prosent. Den var også relativt høy blant filologer, tannleger og samfunnsvitere, henholdsvis 26, 24 og 21 prosent.

Det var ingen kvinnelige siviløkonomer som svarte på spørreskjemaet. For øvrig var kvinneandelen lavest blant veterinærer og sivilingeniører, begge 3 prosent, landbrukskandidater, 5 prosent, jurister og teologer, begge 6 prosent, leger og realister, begge 11 prosent, og arkitekter, 17 prosent.

Prosentandelen kvinner fra sosialgruppe III (beregnet i prosent av kvinner fra alle sosialgrupper) var stort sett lavest i utdanningskategorier hvor prosentandelen kvinner (beregnet i prosent av menn og kvinner) var lavest. Dette betyr med andre ord at kvinner fra sosialgruppe I og II går i bresjen og søker seg til studier hvor det tidligere har vært få kvinner, mens kvinner fra sosialgruppe III i høyere grad søker til tradisjonelle kvinnestudier. Det er samtidig en tendens til at kvinner fra sosialgruppe III søker kortere studier. Andelen som avslutter med cand.mag.-eksamen er særlig stor for kvinner fra sosialgruppe III, 45 prosent fra 1963-kullet hadde cand.mag.-eksamen i 1976 mot 15 prosent av menn fra sosialgruppe III. Også blant kvinner fra sosialgruppe I var andelen med cand.mag.-eksamen høy, 37 prosent mot 10 prosent for menn fra sosialgruppe I.

Når kvinner, og særlig kvinner fra sosialgruppe III, er langt svakere representert i de akademiske studiene, må dette hovedsakelig være fordi langt færre fra disse fire årskullene tok artium. Det må også antas at de i enda høyere grad enn menn fra sosialgruppe III tar kortere studier, som lærerutdanning og sykepleierutdanning.

4 Forskning

4.1 Doktorgrad¹⁾

En doktorgrad kan betraktes som en forlengelse av studiene, en måte å kvalifisere seg videre på. Vi har merket oss at artianerne fra sosialgruppe I har valgt lengre studier enn artianerne fra sosialgruppe III. Det er da nærliggende å tro at kandidater fra sosialgruppe I også er overrepresentert blant kandidater med doktorgrad. Som tabell 4.1 viser, er dette *ikke* tilfelle. Omtrent like stor andel av kandidater fra sosialgruppe I og III har tatt slike grader.

Det er imidlertid store forskjeller mellom utdanningskategorier. Blant leger, realister og

filologer finner en at kandidater fra sosialgruppe I er meget klart overrepresentert blant dem som har en slik grad (tabell 4.1).

For sivilingeniørene er forholdet det motsatte. Her har en langt større andel fra sosialgruppe III enn I tatt en doktorgrad. Dette kan være en indikasjon på at eliten blant artianere fra sosialgruppe III har søkt seg til NTH i større utstrekning enn tilsvarende artianere fra sosialgruppe I. Disse har i større grad søkt seg til legestudiet.

¹⁾ Her inkludert utenlandsk dr.grad (f.eks. Ph.D.) og norske licentiatgrader.

Tabell 4.1 Prosentandel kandidater som har tatt doktorgrad etter sosial bakgrunn og artiumsår.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Sosialgruppe								
Alle kandidater	6	6	11	8	6	6	3	4
Leger	.	.	.	.	10	7	4	2
Sivilingeniører	3	14	2	5	11	10	5	12
Filologer	.	.	.	.	3	0	3	1
Realister	30	19	23	10	10	7	7	4

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Bedriftsleder, overordnet funksjonær, akademiker.

Sosialgruppe III: Hovedforsørgers yrke: Arbeider, formann, håndverker, fisker, bonde.

. = under 20 observasjoner

4.2 Forskning/utviklingsarbeid

Også når det gjelder forskning er det ulikheter mht. sosial bakgrunn og kjønn. Prosentandelen som har drevet forskning/utviklingsarbeid er høyere for kandidater fra sosialgruppe I enn fra gruppe III. Det gjelder for alle utdanningskategorier unntatt arkitekter. Tabell 4.2 viser at forskjellen er særlig markert for leger, tannleger, siviløkonomer og teologer. For alle faggrupper samlet er imidlertid forskjellen ikke så stor. Av menn fra sosialgruppe I har 30 prosent drevet forskning/utviklingsarbeid mot 27 prosent for menn fra sosialgruppe III. For kvinner fra sosialgruppe I er prosentandelen 19, mot 15 for kvinner fra gruppe III. Kvinner fra sosialgruppe III i lukkede studier oppgir hyppigere enn kvinner fra gruppe I at de har drevet forskning/utviklingsarbeid, mens det motsatte gjelder for åpne studier hvor andelen er klart høyere for kvinner fra sosialgruppe I.

Når forskjellen ikke er større mellom menn fra sosialgruppe I og III, har det sammenheng med at en stor andel menn fra sosialgruppe III er sivilingeniører. Prosentandelen med forskning/utviklingsarbeid er høy for sivilingeniører fra begge sosialgrupper. En annen faktor som trekker i samme retning er at juristene som utgjør en stor andel av kandidatene i sosialgruppe I, har en lav forskningstilbøyelighet.

Langt større andel menn enn kvinner har drevet forskning/utviklingsarbeid. Dette kan delvis ha sammenheng med at menn i høyere grad har gjennomført studier der de har vært involvert i forskning/utviklingsarbeid. Det er få kvinner i fagområder hvor det er stor etterspørsel etter forskning (sivilingeniører og realister). I studier hvor det er stort innslag av kvinner, f.eks. filologistudiet, er andelen som driver forskning/utviklingsarbeid forholdsvis beskjedent.

Når det gjelder forskning/utviklingsarbeid utenom stillingen, viser det seg at menn forsker mer enn kvinner. Kandidater fra sosialgruppe I forsker mer enn kandidater fra sosialgruppe III, og forskjellen er større for kvinner enn for menn.

Vi har også beregnet hvor stor andel av dem som har forsket som også har publisert arbeid i forbindelse med virksomheten. Det samme

mønster viser seg på nytt. En større andel menn enn kvinner oppgir å ha publisert arbeider, og det samme gjelder for en større andel kandidater fra sosialgruppe I enn fra III. Av menn fra sosialgruppe I som har drevet forskning/utviklingsarbeid har 77 prosent publisert arbeid mot 64 prosent av kvinner fra sosialgruppe III.

Tabell 4.2 Prosentandel i de ulike utdanningskategorier fra artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 som har drevet forskning/utviklingsarbeid i forbindelse med og utenom stilling fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn. Andel som har publisert arbeider.

Har eller har hatt	Forskning/ utviklingsarbeid i forbindelse med stilling		Forskning/ utviklingsarbeid i og utenom stilling		Andel herav som har publisert arbeid	
	I	III	I	III	I	III
Sosialgruppe						
Menn i alt	30	27	39	35	77	70
Lukkede studier	31	30	43	39	72	72
Åpne studier	28	24	38	32	82	68
Leger	25	16	47	42	86	88
Tannleger	17	6	25	9	83	100
Arkitekter	19	21	25	29	31	57
Sivilingeniører	48	43	52	50	61	63
Landbrukskandidater	39	37	44	41	88	79
Siviløkonomer	12	8	21	14	78	60
Samfunnsvitere	35	34	49	49	79	69
Jurister	6	5	10	6	89	40
Filologer	24	17	31	24	80	68
Realister	62	51	68	56	87	68
Teologer	13	5	23	16	73	100
Cand.mag.	11	5	16	12	56	63
Kvinner i alt	19	15	23	17	72	64
Lukkede studier	19	23	25	28	63	55
Åpne studier	19	13	22	13	76	71
Filologer	19	19	22	19	82	80
Cand.mag.	5	4	7	4	44	0

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Bedriftsleder, overordnet funksjonær, akademiker, lærer.

Sosialgruppe III: Hovedforsørgers yrke: Arbeider, formann, håndverker, fisker, bonde.

For menn fra lukkede studier er andelen som har publisert arbeider like høy for sosialgruppe I og III, mens en langt høyere andel fra

sosialgruppe I i åpne studier har publisert forskningsarbeider.

4.3 Forskningsopphold i utlandet

Det viser seg også at menn oftere enn kvinner har hatt studie/forskningsopphold i utlandet.

Kandidater fra sosialgruppe I har likeledes oftere enn kandidater fra gruppe III hatt studie/forskningsopphold i utlandet.

Tabell 4.3 Prosentandel med minst ett halvt års studie-/forskningsopphold i utlandet *etter* kandidateksamen.

Artiumskull	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Menn	20	13	23	13	12	9	7	5
Herav:								
Leger	.	.	19	.	7	4	5	3
Sivilingeniører	21	9	16	11	13	12	9	5
Filologer	.	.	.	.	14	14	6	5
Realister	55	20	36	.	23	7	15	10
Kvinner	9	.	13	.	8	8	6	3

. = under 20 observasjoner

5 Yrkesaktivitet

Nesten alle menn som er med i undersøkelsen var yrkesaktive i heltidsstillinger. Prosentandelen var litt lavere for 1963-kullet enn for de

tidligere kullene. Av 1963-kullet var 97 prosent yrkesaktive i heltidsstilling, 1,5 prosent i deltidsstilling og 1,5 prosent var ikke i inntektsgivende arbeid. De fleste av disse hadde studier som hovedbeskjeftigelse.

Tabell 5.1 Prosentandel kvinner og menn som var yrkesaktive i 1976.

Artiumskull	1946	1951	1958	1963
Menn	100	99	99	98,5
Kvinner	92	87	90	83

Prosentandelen yrkesaktive kvinner øker med utdanningens lengde, og den er langt høyere for universitetsutdannede kvinner enn for kvinner ellers. Av de universitetsutdannede kvinnene fra 1946-kullet var 92 prosent i inntektsgivende arbeid i 1976. Tilsvarende tall for 1951-kullet var 87 prosent, for 1958-kullet 90 prosent og for 1963-kullet 83 prosent (tabell 5.1).

Husarbeid ble oppgitt som en altoverveiende

årsak til manglende deltakelse i inntektsgivende arbeid. Av 1963-kullet var det imidlertid 6 prosent som oppga studier som hovedbeskjeftigelse, og dette forklarer den lavere yrkesaktivitet for dette kullet. Av universitetsutdannede kvinner fra 1963-kullet var 39 prosent cand. mag. i 1976 mot 12 prosent av mennene. Disse tallene vil ganske sikkert bli endret, fordi flere cand.mag. vil komme til å ta høyere grads eksamen etter 1976.

Tabell 5.2 Prosentandel kvinner fra 1958- og 1963-kullet som var i heltidsarbeid, deltidsarbeid og som ikke var i inntektsgivende arbeid i 1976, antall barn¹⁾

Artiumskull	1958					1963				
	Antall obser-vasjoner	Hel-tids- arb.	Del-tids- arb.	Ikke i arb.	Sum	Antall obser-vasjoner	Hel-tids- arb.	Del-tids- arb.	Ikke i arb.	Sum
<i>Antall barn</i>										
0	41	90	7	3	100	103	83	10	7	100
1	28	68	21	11	100	80	70	15	15	100
2	69	65	29	6	100	138	47	30	23	100
3 og flere	56	43	37	20	100	49	37	30	33	100
Alle	194	64	26	10	100	370	61	22	17	100

¹⁾ Kvinner med 0 barn omfatter også dem som *ikke* har oppgitt om de har barn. Det kan være enkelte med barn som har kommet med i denne gruppen.

Som ventet er antall barn av vesentlig betydning for kvinners yrkesaktivitet. Av kvinner uten barn fra 1963-kullet var 93 prosent yrkesaktive, av dem med ett barn 85 prosent, av dem med to barn 77 prosent og av dem med tre og flere barn 67 prosent. Disse kvinnene var omlag 35 år gamle og kunne derfor gjerne være småbarnsmødre.

Deltidsarbeid er vanlig blant kvinner i motsetning til blant menn. Av kvinner fra 1958-kullet hadde 26 prosent deltidsstilling. Tilsvarende tall var 22 prosent for 1963-kullet. Vi finner også her en klar sammenheng mellom redusert arbeidstid og antall barn. Av kvinner fra 1963-kullet uten barn hadde 10 prosent deltidsstilling. For dem med ett barn øker

andelen til 15 prosent, og for dem med to eller flere barn til 30 prosent (tabell 5.2).

Andelen kvinner i inntektsnivende arbeid var noe høyere for lukkede enn åpne studier. På den annen side var andelen i deltidsstillinger større for kvinner fra lukkede studier. Fra 1963-kullet var f.eks. 30 prosent av kvinner fra lukkede studier i deltidsstilling, mot 24 prosent av kvinner fra åpne studier. Det var særlig farmasøytene fra de lukkede studier som hadde deltidsstillinger, men også tannleger og leger finner det hensiktsmessig og mulig å ha deltidsstilling. Fra de åpne studier rekrutteres særlig realister og filologer til deltidsstillinger, og en må anta at det her ofte dreier seg om timelærerstillinger.

Med tanke på avansement til ledende stil-

linger må det betraktes som en ulempe å arbeide i deltidsstillinger. Mens nesten alle menn var yrkesaktive og i heltidsstilling, hadde bare 73 prosent av kvinnene fra 1946-kullet heltidsstilling. Andelen var enda lavere for de tre yngre kullene, henholdsvis 59 prosent for 1951-kullet, 64 prosent for 1958-kullet og 61 prosent for 1963-kullet.

Relativt mange av de universitetsutdannede kvinnene arbeider i heltidsstilling, selv om de har ett barn. Når de får to barn, ser det ut til å bli atskillig vanskeligere å være i inntektsnivende heltidsarbeid. Av kvinner uten barn fra 1963-kullet arbeidet 83 prosent i heltidsstilling. Av dem med ett barn var 70 prosent i heltidsstilling, av dem med to barn bare 47 prosent (tabell 5.2).

6 Fordeling på næringssektorer

Menn og kvinner med ulik sosial bakgrunn velger forskjellig utdanning. Det samme gjelder for valg av arbeidsplass. Hverken for utdanning eller arbeidsplass dreier det seg om et rent valg. Kapasiteten ved utdanningsinstitusjonene og etterspørselen på arbeidsmarkedet er medbestemmende faktorer. For alle disse fire artiumskullene var det imidlertid relativt lett å få et utdanningsrelevant arbeid etter endt studium.

Arbeidsplassen eller næringssektoren hvor kandidaten arbeider vil langt på vei være *bestemt* av hva slags *utdanning* vedkommende har. Det er likevel karakteristiske forskjeller mellom menn og kvinner og mellom kandidater med ulik sosial bakgrunn innenfor samme utdanning.

Tabell 6.1 viser kandidater fra de fire artiumskull fordelt på næringssektor i 1976. Det brukes her en meget grov inndeling på næringssektorer. Et hovedskille går mellom offentlig og privat virksomhet. Offentlig virksomhet er delt inn i universiteter, skoler og offentlig virksomhet ellers. Hovedtyngden i

den siste sektoren vil komme under stats- og kommuneadministrasjon og helsevesen.

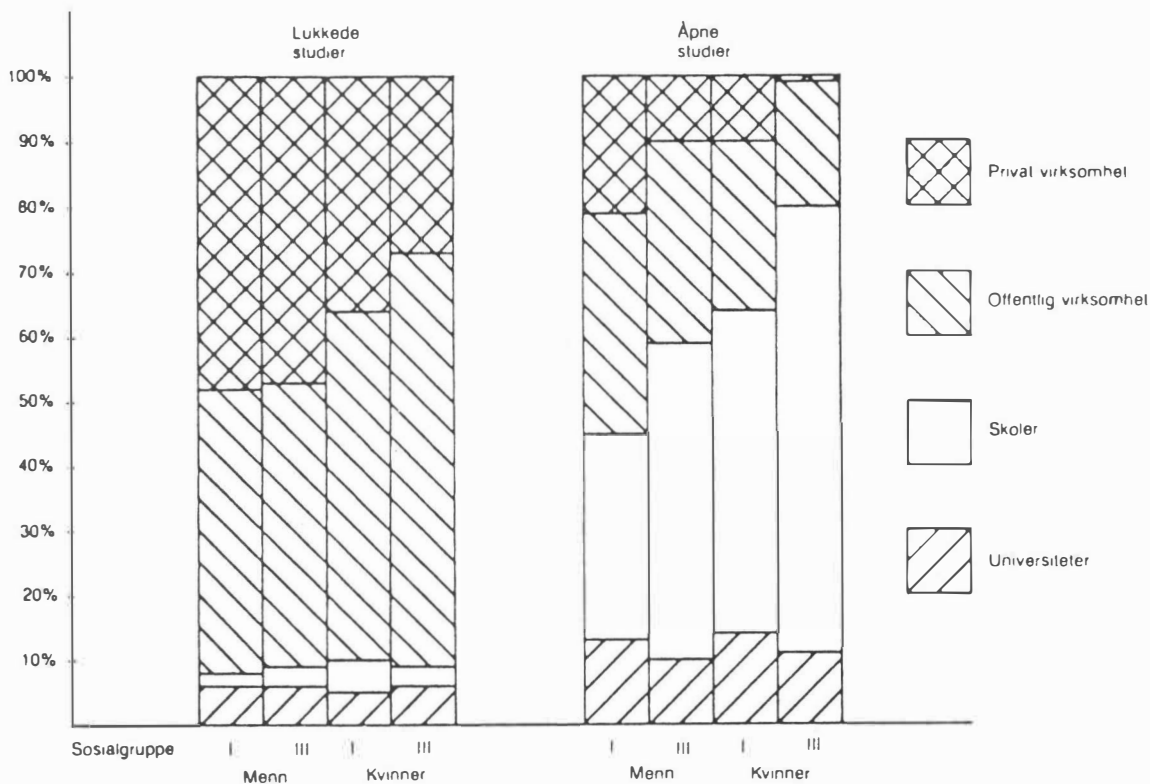
Kandidater fra sosialgruppe I arbeidet i privat virksomhet i større utstrekning enn kandidater fra gruppe III. Likeledes arbeidet menn hyppigere enn kvinner i privat virksomhet. Av menn fra sosialgruppe I arbeidet 35 prosent i privat virksomhet mot 29 prosent av menn fra gruppe III. Av kvinner fra sosialgruppe I arbeidet 16 prosent i privat virksomhet mot 5 prosent fra gruppe III.

At menn fra sosialgruppe I arbeidet hyppigere i privat virksomhet gjaldt for alle utdanningskategorier som er spesifisert i tabell 6.1. Men forskjellen var liten for sivilingeniører, leger og tannleger. Leger og tannleger i privat virksomhet har stort sett egen praksis. Det er stor forskjell for landbrukskandidater og siviløkonomer, hvor henholdsvis 44 og 84 prosent av menn fra sosialgruppe I arbeidet i privat virksomhet, mens andelene var 32 og 70 for sosialgruppe III. Forskjellen er alt i alt liten for lukkede studier. En stor del av sivilingeniørene og tannlegene arbeider i privat virksomhet, og disse trekker opp gjennomsnittet for sosialgruppe III.

Tabell 6.1 Kandidater med artium i 1946, 1951, 1958 og 1963 fordelt etter sosial bakgrunn, utdanning, næringssektor og kjønn i 1976.

Sosial bakgrunn Hovedforsørgers yrke	Sosialgruppe I Bedriftsledere, overordnede funksjonærer, akademikere					Antall obser- vasjo- ner	Sosialgruppe III Arbeidere, formenn, håndverkere, fiskere, bønder				Antall obser- vasjo- ner	
	Univ. og vit. høgsk.	Andre skoler	Offent. virksomhet ellers	Privat virksomhet	Sum		Univ. og vit. høgsk.	Andre skoler	Offent. virksomhet ellers	Privat virksomhet		Sum
Næringssektor												
Menn:												
Leger	10	1	72	17	100	259	6	0	78	16	100	98
Tannleger	8	0	31	61	100	71	6	0	36	58	100	85
Sivilingeniører	3	3	33	61	100	283	7	3	34	56	100	298
Landbrukskandidater	3	6	47	44	100	36	8	6	54	32	100	94
Siviløkonomer	3	1	12	84	100	82	0	12	18	70	100	82
Lukkede studier	6	2	44	48	100	785	6	3	44	47	100	681
Samfunnsvitere	10	15	51	24	100	103	9	23	53	15	100	100
Jurister	2	1	46	51	100	188	1	1	72	26	100	78
Filologer	21	66	10	3	100	143	13	81	5	1	100	139
Realister	23	32	34	11	100	196	20	51	21	8	100	202
Cand.mag.	5	65	15	15	100	113	2	69	15	14	100	152
Åpne studier	13	32	34	21	100	792	10	49	31	10	100	709
Menn i alt	9	17	39	35	100	1 577	8	26	37	29	100	1 390
Kvinner:												
Lukkede studier	5	5	54	36	100	120	6	3	64	27	100	38
Åpne studier	14	50	26	10	100	307	11	69	19	1	100	112
Kvinner i alt	11	36	37	16	100	427	10	52	33	5	100	150

Figur 6.1 Kandidater som har fullført universitetseksamen fra artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 fordelt etter kjønn, sosial bakgrunn og fordeling på næringssektor i 1976.

Ulikhetene blir atskillig større for kandidater fra åpne studier. Tabell 6.1 viser at andelen i privat virksomhet er like stor, 10 prosent, for menn fra sosialgruppe III og kvinner fra gruppe I. Av menn fra åpne studier i sosialgruppe I arbeider 21 prosent i privat virksomhet mot bare 1 prosent av kvinner i sosialgruppe III.

En merker seg en særlig stor forskjell mellom andelen siviløkonomer og jurister fra de to sosialgruppene som arbeidet i privat virksomhet. Av juristene var 51 prosent av mennene fra sosialgruppe I i privat virksomhet mot 26 prosent fra sosialgruppe III. Dette betyr at jurister fra sosialgruppe III i større utstrekning arbeidet i politi, rettsvesen og statsadministrasjon. Av siviløkonomer fra sosialgruppe I arbeidet bare 16 prosent ved universiteter, skoler og annen offentlig virksomhet mot 30 prosent fra sosialgruppe III. Særlig stor er forskjellen i skolen, hvor 1 prosent fra sosialgruppe I og 12 prosent fra gruppe III arbeidet.

Prosentandelen som arbeider ved universitet og vitenskapelige høyskoler varierer lite mellom sosialgrupper og kjønn. Overraskende nok er andelen høyere for kvinner enn for menn, men det er fortrinnsvis i lavere stillinger kvinnene er å finne. Det er 1 prosentenheter flere fra sosialgruppe I enn fra III ved universiteter, både av menn og kvinner. Tar vi for oss de enkelte utdanningskategorier i tabell 5.1, viser det seg at en større andel fra sosialgruppe I enn III arbeider ved universiteter for alle kategorier som er spesifisert, bortsett fra sivilingeniører og landbrukskandidater.

Andelen kvinner fra sosialgruppe III var lav i privat virksomhet, men høy i skolen hvor halvparten arbeider. Av kvinner fra sosialgruppe I er en av tre i skolen, av menn fra sosialgruppe III en av fire, og av menn fra sosialgruppe I er en av seks i skolen.

7 Inntekter

7.1 Innledning

Det viser seg å være vesentlige forskjeller i inntekt mellom kandidater fra ulike utdanningskategorier. Dette har i høy grad sammenheng med hvor stor andel som arbeider i henholdsvis privat og offentlig virksomhet. Inntektene for dem som arbeider i privat virksomhet er vesentlig høyere enn for dem som er offentlig ansatte. Mannlige kandidater har en vesentlig høyere inntekt enn kvinnelige. Dette kommer til dels av at de hyppigere tilhører utdanningskategorier med høye inntekter. Mannlige kandidater arbeider dessuten hyppigere enn kvinnelige fra samme utdanningskategori i privat virksomhet. Det gjenstår imidlertid en forskjell mellom menns og kvinners inntekter som ikke kan forklares ved ulike utdanningskategorier og ved ulik deltagelse i privat virksomhet.

Det er også inntektsforskjeller mellom kandidater fra ulik sosial bakgrunn. Kandidater fra sosialgruppe I har høyere inntekter enn kandidater fra sosialgruppe II og III. Undersøkelsen

gir imidlertid ikke holdepunkter for å anta at forskjellen skyldes andre forhold enn ulike valg av studier og arbeidsplass.

Spørsmålet om inntekt var dårligere utfyllt enn de øvrige spørsmålene i spørreskjemaet. Av legene var det 15 prosent som ikke besvarte inntektsspørsmålet. Av tannleger og veterinærer var det også mer enn 10 prosent som unnlot å svare, mens det var mindre enn 7 prosent som ikke oppga inntekt for alle de øvrige utdanningskategoriene.

Sosialgruppe II og III ble slått sammen til en gruppe i inntektsberegningene. Dette skyldes at en ellers ville fått små tall i beregningsgrunnlaget.

7.2 Inntekt og utdanning

Det er stor forskjell på inntektene for de ulike utdanningskategoriene som er med i undersøkelsen. I 1976 hadde leger klart den høyeste inntekten. Derneft kom en gruppe som omfattet tannleger, sivilingeniører, siviløkonomer og jurister. Samfunnsvitere, filologer og realister var i en mellomstilling, mens landbrukskandidater, teologer og cand.mag. skilte seg ut ved å ha klart lavere lønninger enn de øvrige.

Tabell 7.1 Gjennomsnittsinntekt i 1976 for alle kandidater i heltidsarbeid etter artiumsåar og utdanningskategori.

Artiumsåar	1946	1951	1958	1963
Gjennomsnittsinntekt for alle kandidater	135 000	131 000	118 000	100 000
Lukkede studier	145 000	138 000	132 000	115 000
Åpne studier	127 000	121 000	107 000	89 000
Leger	174 000	173 000	160 000	143 000
Tannleger	138 000	124 000	132 000	110 000
Sivilingeniører	143 000	137 000	123 000	104 000
Landbrukskandidater	106 000	104 000	99 000	90 000
Siviløkonomer	160 000	139 000	.	110 000
Samfunnsvitere	134 000	120 000	114 000	96 000
Jurister	137 000	150 000	129 000	106 000
Filologer	124 000	114 000	106 000	91 000
Realister	125 000	118 000	107 000	89 000
Teologer	103 000	.	95 000	80 000
Cand.mag.	90 000	93 000	89 000	79 000

. = under 20 observasjoner.

Gjennomsnittsinntekten for alle fra 1963-kullet som besvarte vårt spørreskjema var på kr 100 000 i 1976. Den var 35 prosent høyere for kandidater fra 1946-kullet, som hadde vært omlag 17 år lenger i arbeidslivet.

Kandidater fra lukkede studier har en vesentlig høyere inntekt enn kandidater fra åpne studier. Av kandidater fra lukkede studier har bare landbrukskandidatene en inntekt som ligger under gjennomsnittet for alle kandidater, mens bare juristene fra de åpne studiene har en inntekt som er over gjennomsnittet for alle.

Kandidater fra 1963-kullet og lukkede studier tjente kr 115 000 i 1976, mens inntekten var 145 000 kroner for 1946-kullet, altså en forskjell på 30 000 kroner. For kandidater fra

åpne studier var tilsvarende forskjell 38 000 kroner. Leger og tannleger starter med en relativt høy inntekt, og har en moderat inntektsøkning, mens f.eks. sivilingeniører, siviløkonomer, jurister, samfunnsvitere og realister har en lønnsøkning som ligger over gjennomsnittet.

7.3 Inntekt og næringssektor

Gjennomsnittsinntekten var omlag 25 prosent høyere for kandidater i privat sektor enn i offentlig sektor for alle fire artiumskullene. Om gjennomsnittsinntekten er høy eller lav for en utdanningskategori bestemmes i høy grad av hvor stor andel som arbeider i privat sektor.

Tabell 7.2 Gjennomsnittsinntekt for kandidater i heltidsarbeid etter artiumsårs, utdanningskategori og sektor av næringslivet.

Artiumsårs	1946		1951		1958		1963	
	Offent.	Privat	Offent.	Privat	Offent.	Privat	Offent.	Privat
Sektor av næringslivet	kroner	kroner	kroner	kroner	kroner	kroner	kroner	kroner
Gj.sn.inntekt for alle kandidater	126	156	122	151	111	136	94	116
Lukkede studier	133	158	131	148	127	139	110	121
Åpne studier	123	151	114	172	103	129	88	104
Leger	173	175	167	183	154	178	128	173
Sivilingeniører	125	164	120	153	114	131	99	109
Jurister	130	154	125	191	116	146	97	120

Lønnsutviklingen er mer ensartet for de ulike utdanninger i offentlig enn i privat virksomhet. Landbrukskandidater, teologer og cand.mag. har riktignok lavere lønn enn de øvrige også i offentlig virksomhet, men bare legene skiller seg ut ved å ha en lønn som er vesentlig høyere enn for de øvrige. Legene fra 1963-kullet i offentlig virksomhet har en brutto arbeidsinntekt på kr 128 000 mens tilsvarende er kr 173 000 for 1946-kullet. I den private sektoren, d.v.s. for privatpraktiserende leger, er inntekten oppe i kr. 173 000 allerede for 1963-kullet. Den er imidlertid ikke noe vesentlig høyere for de eldre legene.

Merfortjenesten ved å arbeide i privat virksomhet kan variere med de ulike utdannings-

kategorier. Forskjellen er stor f.eks. for sivilingeniører, siviløkonomer og jurister.

Stort sett har de tidligere artiumskull høyere inntekter enn de siste. Tabell 7.2 viser et unntak som kan ha sammenheng med markedssituasjonen. Jurister i privat sektor fra 1951-kullet hadde en gjennomsnittsinntekt på kr 191 000 i 1976, mens inntekten for 1946-kullet var på kr 154 000. Det var få jurister i 1951-kullet. Antallet i 1946-kullet var omlag tre ganger så stort. Det er karakteristisk at det er for den private sektoren markedsmekanismen viser seg. I den offentlige sektoren ser det ut som om lønnsutviklingen påvirkes lite av manglende tilgang på jurister.

7.4 Inntekt og kjønn

Tabell 7.3 viser en betydelig inntektsforskjell mellom menn og kvinner. Menn fra 1963-kullet hadde en inntekt som var 23 prosent høyere enn for kvinner, mens menn fra 1946-kullet tjente hele 38 prosent mer enn kvinner fra samme kull.

Det kan være ulike årsaker til disse forskjellene, årsaker som alle vil ha en tendens til å gå

i favør av mennene. Fordelingen på utdanningskategorier kan være ulik. De kan ha ulik fordeling på næringssektorer, og avansementsmulighetene kan være ulike. Det siste kan være forårsaket av at kvinner har kortere ansiennitet som følge av fravær i forbindelse med barneomsorg, at de kanskje ikke har søkt høyere stillinger i samme grad som menn, eller at de rett og slett har blitt utsatt for diskriminering.

Tabell 7.3 Gjennomsnittsinntekt for kandidater som arbeidet heltid i 1976 etter artiumår og kjønn.

Artiumår	1946	1951	1958	1963
Menn	138 000	134 000	121 000	102 000
Kvinner	99 000	104 000	99 000	83 000

Inntektene var høyest for leger, tannleger, sivilingeniører, siviløkonomer og jurister. Når en ser bort fra tannlegene, var kvinneandelen svært lav for alle disse utdanningskategoriene. Derimot var det mange kvinner blant cand. mag. som var lavest på inntektsskalaen.

Innenfor de enkelte utdanningskategorier finner vi imidlertid også betydelige inntektsforskjeller. Eksempelvis tjente kvinnelige filologer (cand.philol.) fra 1963-kullet i heltidsstilling kr 11 000 mindre enn sine mannlige kolleger i 1976, mens kvinner fra 1958-kullet tjente kr 15 000 mindre enn menn fra samme artiumskull.

Kvinner arbeidet oftere i offentlig virksomhet, særlig i skolen, hvor inntektene var vesentlig lavere enn i privat virksomhet. Tabell 7.3 viser også et tredje forhold som er viktig for sammenligninger av menns og kvinners lønnsforhold. Menn fra 1963-kullet hadde en gjennomsnittsinntekt på kr 102 000. Inntekten var vesentlig høyere for 1958- og 1951-kullet, som hadde lenger yrkespraksis i 1976, og naturlig nok høyest for 1946-kullet, kr 138 000. For kvinnene registrerer vi at gjennomsnittsinntekten er kr 83 000 for 1963-kullet og kr 99 000 for 1958-kullet. For de eldre kullene er den på omtrent samme nivå.

Vi vet selvfølgelig ikke om kandidater fra de siste kullene vil få nøyaktig den samme lønns-

utviklingen som kandidater fra de eldste kullene.

Tendensen er imidlertid klar. For menn er lønnsøkningen raskest i begynnelsen av karrieren. Senere avtar den noe, men fortsetter ihvertfall til 50-års alderen. For kvinnene er det en viss inntektsøkning fram til 40-års alderen. Der ser det ut til at den stopper opp.

Årsaken til at kvinner ikke har den samme lønnsutvikling som menn har nok i høy grad sammenheng med at kvinner sjeldnere oppnår ledende stillinger enn menn. En større andel av kvinnene er i skolen hvor det er få ledende stillinger. De har en viss lønnsøkning så lenge de får automatiske opprykk som følger av ansiennitet. Senere er det stort sett stopp, mens mennene fortsetter å øke sine inntekter, fordi de oftere avanserer til høyere stillinger.

Mennenes inntekt er 23 prosent høyere enn kvinnenes for 1963-kullet. Den er nesten 40 prosent høyere for 1946-kullet. Likevel gir antagelig tabellen et gunstigere bilde av kvinnenes situasjon enn den virkelig er. Av kvinnene fra 1946-kullet arbeidet 21 prosent i deltidsstilling. Tilsvarende for 1951-kullet var 32 prosent, for 1958-kullet 29 prosent og for 1963-kullet 26 prosent. Disse er ikke med i tallene i tabell 7.3. Det er vel grunn til å anta at deltidsansatte i gjennomsnitt har lavere timelønn enn heltidsansatte, bl.a. fordi de sjeldnere avanserer til ledende stillinger.

7.5. Inntekt og sosial bakgrunn

Tabell 7.4 viser at menn fra sosialgruppe I fra 1963-kullet tjente i gjennomsnitt kr 7 000 mer

i 1976 enn menn fra sosialgruppe II og III (her slått sammen til en gruppe). For 1958-kullet var forskjellen kr 8 000.

Tabell 7.4 Gjennomsnittsinntekt for menn og kvinner i heltidsstilling fra artiumskullene 1958 og 1963. Beregnet for kandidater fra ulike utdanningskategorier og med ulik sosial bakgrunn.

Artiumstår	1958		1963	
	I	II og III	I	II og III
Sosialgruppe				
Menn i alt	125 000	117 000	106 000	99 000
Lukkede studier	140 000	127 000	121 000	110 000
Åpne studier	111 000	107 000	93 000	90 000
Leger	164 000	154 000	148 000	143 000
Sivilingeniører	127 000	119 000	104 000	103 000
Samfunnsvitere	114 000	.	100 000	97 000
Jurister	135 000	.	106 000	109 000
Filologer	109 000	110 000	96 000	90 000
Realister	103 000	110 000	88 000	91 000
Cand.mag.	96 000	89 000	81 000	82 000
Kvinner i alt	100 000	95 000	82 000	85 000
Lukkede studier	117 000	.	100 000	.
Åpne studier	92 000	93 000	76 000	79 000
Filologer	95 000	.	81 000	85 000

. = under 20 observasjoner.

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Overordnede funksjonærer, akademikere og selvstendige i industri og handel.

Sosialgruppe II og III: Hovedforsørgers yrke: Andre funksjonærer, formenn, arbeidere, håndverkere, fiskere og bønder.

Kvinner fra sosialgruppe I og 1958-kullet tjente gjennomsnittlig kr 100 000 i 1976. Det var kr 5 000 mer enn kvinner fra sosialgruppe II/III. For kvinner fra 1963-kullet var derimot fortjenesten høyest for sosialgruppe II/III.

Menn fra sosialgruppe I velger hyppigere studier som fører til høye inntekter enn menn fra gruppe III. De blir leger, jurister og siviløkonomer, mens menn fra gruppe III oftere blir landbrukskandidater og cand.mag. med lavere inntekter. For samtlige utdanningskategorier arbeider en større prosentandel fra sosialgruppe I enn III i den private sektor, og lønningene her er i gjennomsnitt omlag 25 prosent høyere enn i offentlig sektor. I tillegg kommer menn fra gruppe I hyppigere opp i ledende stillinger enn menn fra gruppe III. Det kan derfor være noe overraskende at lønnsforskjellen ikke blir større enn tabell 7.4 viser.

Den lønnsforskjell som fremkommer for menn i favør av sosialgruppe I er ikke stor - om vi f.eks. sammenlikner med de forskjeller i lønn vi fant mellom privat og offentlig ansatte for *en og samme utdanningskategori* eller om vi sammenlikner med de innbyrdes lønnsforskjeller for ulike utdanningskategorier.

Vi finner heller ingen generell regel som gjelder alle - eller for de fleste studier. Tvert imot kommer det frem interessante ulikheter om vi spesifiserer på enkelte studier eller skiller mellom lukkede og åpne studier.

For 1963-kullet var f.eks. gjennomsnittsinntekten høyere for jurister og realister fra sosialgruppe II og III enn fra sosialgruppe I. For sivilingeniører og cand.mag. var inntektsforskjellen mellom sosialgruppene ubetydelig.

Undersøkelsen kan tyde på at den sosiale utsilingen på etappen fra fullført studium til

yrke er langt mindre effektiv og entydig enn på tidligere karriere-trinn - som ved overgangen grunnskole/videregående skole - og ved overgang til universitet. Også for kvinner synes den sosiale bakgrunn å ha liten betydning for oppnådd inntekt.

Det må bemerkes at det hefter noen svakheter ved tallene i tabellen. Sosialgruppe II og III er som nevnt slått sammen til en gruppe. Mange leger besvarte ikke inntektsspørsmålet. Sosialgruppe I var sterkt representert blant legene, og det er derfor grunn til å tro at gjennomsnittsinntekten for sosialgruppe I ville ha blitt trukket noe opp om alle hadde svart på inntektsspørsmålet.

7.6 Oppsummering

Kvinner og kandidater fra sosialgruppe III velger feil både m.h.t. studier og arbeidsplass, hvis målet er å oppnå høye inntekter. For menn vil dette stort sett forklare de høyere inntektene for kandidater fra sosialgruppe I. Det er mulig at en også må lete etter andre grunner til inntektsforskjellene for f.eks. sivil-

økonomer og jurister. Antallet observasjoner er imidlertid så lite at det kan være vanskelig å trekke konklusjoner.

Valg av studier og arbeidsplass er ikke en tilstrekkelig forklaring på lønnsforskjellen mellom menn og kvinner. Her kommer også andre forhold inn. Undersøkelsen viser bl.a. at kvinner blir sinket som følge av avbrudd (utenom vanlige svangerskapspermisjoner) i arbeidet etter barnefødsler¹⁾ og avanserer sjeldnere enn menn til ledende stillinger.

---

¹⁾ Kvinner fra 1946-kullet hadde i gjennomsnitt hatt 17,9 yrkesaktive år i 1976, 24,5 år for lukkede og 14,3 år for åpne studier. Kvinner fra 1951-kullet har i gjennomsnitt hatt 13,3 yrkesaktive år, 17,5 år for lukkede og 10 år for åpne studier. Noe av den store forskjellen mellom lukkede og åpne studier kan forklares ved at de lukkede studiene er kortere og gir mindre anledning til avbrudd enn de åpne. Av kvinner fra 1946-kullet hadde bare 53 prosent fra åpne studier og 59 prosent fra lukkede studier vært yrkesaktive hele tiden etter universitetseksamen. For 1951-kullet var tilsvarende tall 57 og 59 prosent (vanlige svangerskapspermisjoner er ikke regnet som avbrudd).

8 Muligheter, makt og innflytelse

8.1 Innledning

En sentral problemstilling i undersøkelsen er hvem som har *makt og innflytelse* i samfunnet. Rekrutteres disse skjevt etter sosial bakgrunn og kjønn? Generelt kan en si at en universitets-eksamen er et langt skritt på veien mot en stilling som gir innflytelse. Menn fra sosialgruppe I vil nødvendigvis ha et klart fortrinn, fordi en så stor andel fra denne gruppen får en universitetseksamen. Men blir denne skjevheten enda større, etter at kandidatene er kommet ut i arbeidslivet? For å vurdere dette har vi skilt ut enkelte stillinger som "*ledende stillinger*", dvs. stillinger hvor det gis anledning til å bestemme over andre, eller hvor en kan fatte vedtak som har konsekvenser for store deler av samfunnet.

En ledende stilling i yrkeslivet er en vesentlig kilde til makt og innflytelse, men det samme kan også oppnåes på andre måter. Nærmest ligger det å tenke på deltakelse i *politiske partier*, og særlig det å ha tillitsverv. Andre verv som utvilsomt gir innflytelse er deltagelse i *styrer, utvalg eller råd* på kommunalt plan eller regjeringsplan, eller i *styrer i offentlige eller private bedrifter*.

Vi har også tatt med spørsmål om innflytelsen i nærmiljøet. Har kandidatene deltatt i *utvalg i tilknytning til barns skolegang*? Eller har de vært *ledere av brevringer eller fritidsaktiviteter*?

Det vil være vanskelig å finne en universitetsutdannet som er i arbeid og ikke har en viss innflytelse på sine omgivelser. Det kan være spørsmål om gradsforskjeller, og kanskje også om innflytelsen virker på kort eller lang sikt. Lærere har en utvilsom innflytelse på samfunnets utvikling ved å overføre kunnska-

per og verdier til nye generasjoner, men virkningen vil vise seg på lang sikt.

Meninger kan ytres på ulike måter og ha varierende gjennomslagskraft. Vi har derfor også spurt om kandidatene har *publisert artikler*, om de har *deltatt i radio og fjernsyn*, eller om de har *forfattet lærebøker eller skjønnlitterære bøker*.

8.2 Ledende stilling, sosial bakgrunn og kjønn

Ved definisjonen av "*ledende stilling*" er kandidatens tittel eller stilling lagt til grunn. Det kan være ulike meninger om hva som er eller ikke er "*ledende stillinger*". Titler som direktør, avdelingssjef, byråsjef o.l. kan omfatte personer med svært ulikt ansvarsområde og ulik grad av makt og myndighet. Vi har i undersøkelsen måttet foreta et valg, og har *definert* følgende stillinger som "*ledende stillinger*": Byråsjef og andre på samme eller høyere lønnstrinn i offentlig forvaltning, dosent og høyere stillinger ved universitetet, rektor og inspektør i skolen. I privat virksomhet er direktør, disponent, souschef og avdelingssjef definert som ledende stilling.

Andelen kandidater i ledende stillinger er ulik i forskjellige sektorer av arbeidslivet. I *undervisningssektoren* (skoler og universitet) har 12 prosent av dem som har svart på vårt spørreskjema ledende stillinger. I *offentlig virksomhet ellers* har 25 prosent ledende stillinger, og i *privat virksomhet* er andelen 37 prosent.

I privat virksomhet har omlag 19 prosent "*egen virksomhet*". Det dreier seg hovedsakelig om privatpraktiserende leger, tannleger og jurister. Disse kommer i vår undersøkelse ikke inn under ledende stillinger.

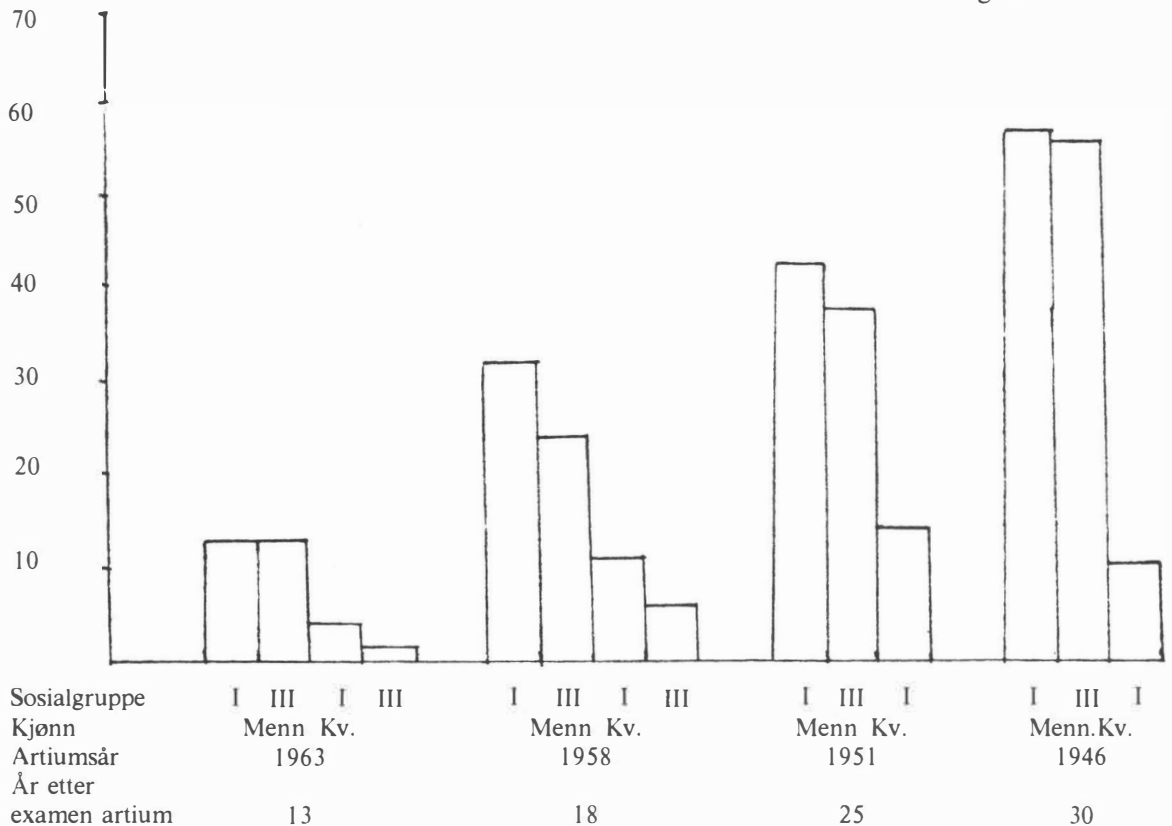
Tabell 8.1 Prosentandel kandidater som hadde «ledende stillinger» i 1976 fordelt på ulike artiumsår, sosialgrupper og kjønn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Menn	57	56	43	38	32	24	13	13
Kvinner	10		14		11	6	4	1

For 1946- og 1963-kullet er prosentandelen i ledende stillinger omtrent like stor for menn fra sosialgruppe I og III. Tabell 8.1 viser at en klart større andel menn fra sosialgruppe I av 1951- og 1958-kullet hadde ledende stillinger. Av 1958-kullet hadde 32 prosent av menn fra sosialgruppe I mot 24 prosent fra sosialgruppe III ledende stillinger.

Andelen menn i ledende stillinger var 13 prosent for 1963-artianerne og nærmere 60 prosent for 1946-artianerne. Tar en for seg de enkelte utdanningskategoriene, vil en stort sett finne at prosentandelen i ledende stillinger er høyere for menn fra sosialgruppe I enn III, men det finnes unntak. Av juristene er 35 prosent fra sosialgruppe I i ledende stillinger mot 56 prosent fra sosialgruppe III. Noe av denne forskjellen kan forklares ved at jurister fra sosialgruppe I i langt større utstrekning er privatpraktiserende, og at disse her ikke defineres som å være i ledende stillinger.

Prosentandel
i ledende
stillinger

Figur 8.1 Prosentandel menn og kvinner fra sosialgruppe I og III og artiumskullene 1946, 1951, 1958 og 1963 som hadde en ledende stilling i 1976 (kvinner fra sosialgruppe III og artiumsårene 1946 og 1951 er ikke med i figuren på grunn av de lave antall observasjoner).

For teologer, landbrukskandidater og siviløkonomer er forskjellen særlig stor i favør av menn fra sosialgruppe I. Av teologer fra sosialgruppe I var 22 prosent i ledende stillinger mot bare 5 prosent fra gruppe III. Av land-

brukskandidater fra gruppe I var 33 prosent i ledende stillinger mot 22 prosent fra gruppe III. *Siviløkonomene* er den utdanningskategori hvor *flest* har ledende stillinger. Dette er ingen overraskelse, etter som deres utdanning tar

sikte på økonomi og administrativ ledelse. Av mannlige siviløkonomer var 85 prosent fra sosialgruppe I og 53 prosent fra gruppe III i ledende stillinger. At 12 prosent fra sosialgruppe III og 1 prosent for gruppe I arbeidet i skolen kan forklare noe av denne forskjellen, men andre forhold har gjort større utslag. Forskjellen er særlig stor for det yngste artianerkullet. Av 1963-kullet var allerede 70 prosent av siviløkonomene fra sosialgruppe I kommet opp i ledende stillinger i 1976 mot 27 prosent fra sosialgruppe III (bare 11 observasjoner). Det er nærliggende å tro at mange fra sosialgruppe I kan ha hatt en "flying start" i yrkeskarrieren ved å gå inn i familiebedrifter eller bekjentes bedrifter. Forskjellen var liten for sivilingeniører, 48 prosent fra sosialgruppe I og 46 prosent fra sosialgruppe III var i ledende stillinger.

Andelen i ledende stillinger var lav for filologer og realister. Dette henger sammen med at mange arbeider i skolen, hvor det er få slike stillinger. Av mannlige filologer var 14 prosent fra sosialgruppe I og 11 prosent fra gruppe III i ledende stillinger. Av mannlige realister var 18 prosent fra sosialgruppe I og 14 prosent fra gruppe III i slike stillinger.

Forskjellen mellom menn fra sosialgruppe I og III som tabell 8.1 viser må sies å være moderat. En stor del av den kan forklares ved at *menn fra sosialgruppe I* i større utstrekning arbeider i *privat virksomhet* med mange ledende stillinger, mens flere fra *sosialgruppe III* arbeider i *skolen* med færre ledende stillinger. Sammenligner vi menn og kvinner, blir for-

skjellen av en annen størrelsesorden. Allerede i starten kommer kvinnene dårligere ut. Mens 13 prosent av mennene fra 1963-kullet var i ledende stillinger i 1976, var tilsvarende andel bare 4 prosent for kvinner fra sosialgruppe I og 1 prosent for kvinner fra gruppe III. Prosentandelene i ledende stillinger var noe høyere for kvinner fra 1958-kullet, henholdsvis 11 prosent for sosialgruppe I og 6 prosent for gruppe III. For menn var andelen i ledende stillinger vesentlig høyere for de eldre enn de yngre artiumskullene, og var oppe i nesten 60 prosent for 1946-kullet. For kvinner var andelen i ledende stillinger omtrent like høy for de tre eldste artiumskullene.

Hvis det er et mål å oppnå ledende stillinger, *velger kvinnene feil studium.* Også blant menn er det få med ledende stillinger blant cand. mag. og filologer. Videre *velger kvinnene galt arbeidssted.* En større andel kvinner enn menn fra de enkelte utdanningskategorier arbeider i skolen, hvor det er få ledende stillinger. Disse forholdene kan imidlertid ikke forklare hele forskjellen mellom menn og kvinner. Innenfor samme utdanningskategori og arbeidsområde vil det også være forskjeller. Vi skal her ikke ta opp til diskusjon om dette skyldes at kvinner ikke ønsker ledende stillinger i samme grad som menn, eller at de ikke får slike stillinger.

I tabell 8.2 har vi inkludert de som har *egen virksomhet*, dvs. stort sett privatpraktiserende leger, tannleger og jurister. Denne gruppen kandidater i ledende stillinger eller med egen virksomhet er en gruppe som i høyere grad enn andre er herre over sin egen arbeidssituasjon.

Tabell 8.2 Prosentandel kandidater som er i «ledende stillinger» eller har «egen virksomhet» i ulike artiumsår, sosialgrupper og kjønn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Sosialgruppe								
Menn	70	69	62	50	45	36	20	18
Kvinner	16	.	32	.	15	12	9	4

Prosentandelen med egen virksomhet er noe større for sosialgruppe I enn III og for menn enn kvinner. Dette fører imidlertid ikke til

noen vesentlige endringer i de konklusjonene vi kunne trekke av den forrige tabellen.

8.3 Tillitsverv i politiske partier

Det ble stilt spørsmål om kandidatene *har* eller *har hatt* tillitsverv i politiske partier på lokalplan eller riksplan. Dette betyr at tallene akkumuleres, og det vil være rimelig at andelen med slike verv er høyest for de eldre artiumskullene. Det viste seg å være liten forskjell mellom kjønn og sosiale grupper mht. delta-

kelse i politiske partier. Kandidater fra sosialgruppe III hadde hatt tillitsverv på lokalplanet noe hyppigere enn kandidater fra gruppe I, mens det ikke var noen vesentlig forskjell på riksplanet. Menn har hatt tillitsverv i politiske partier på riksplanet noe hyppigere enn kvinner, mens det er ingen vesentlig forskjell på lokalplanet.

Tabell 8.3 Prosentandel kandidater som har hatt tillitsverv i politiske partier eller fag- og yrkesorganisasjoner, eller som har deltatt i styrer, utvalg og råd. Fordelt etter artiumsåar, sosial bakgrunn og kjønn.

Artiumsåar	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Har hatt tillitsverv i politiske partier på lokalplan								
Menn	23	22	19	22	13	22	10	14
Kvinner	26	.	11	.	12	19	6	16
Har hatt tillitsverv i politiske partier på riksplan								
Menn	3	4	2	3	2	2	1	1
Kvinner	3	.	2	.	1	0	0	0
Har deltatt i kommunale eller fylkeskommunale styrer/utvalg/råd								
Menn	36	39	33	34	22	28	21	22
Kvinner	37	.	16	.	21	19	12	20
Har deltatt i regjeringsoppnevnte styrer/utvalg/råd								
Menn	27	24	17	15	9	6	6	5
Kvinner	6	.	7	.	10	3	3	2
Har hatt tillitsverv i fag-/yrkesorganisasjoner på lokalplan								
Menn	45	51	49	46	29	41	28	29
Kvinner	40	.	11	.	34	36	16	29
Har hatt tillitsverv i fag-/yrkesorganisasjoner på riksplan								
Menn	27	22	23	26	14	7	8	5
Kvinner	9	.	4	.	7	6	4	5

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Bedriftsleder, overordnet funksjonær, akademiker

Sosialgruppe III: Hovedforsørgers yrke: Arbeider, håndverker, fisker, bonde

. = under 20 observasjoner.

Relativt flest som har politiske tillitsverv finner en blant landbrukskandidater og samfunnsvitere. Også jurister, filologer og cand.mag. er hyppig politisk aktive, og blant de to siste utdanningskategoriene utgjør kvinnene en stor andel.

Lavest andel med politisk aktive er det blant mannsdominerte utdanningskategorier som realister, arkitekter og sivilingeniører. Leger hører også til de minst aktive i politisk sammenheng.

8.4 Deltakelse i offentlige styrever, utvalg og råd

Spørsmålet om deltagelse i offentlige styrever, utvalg og råd var todelt i spørreskjemaet. Det ble spurt om deltagelse i henholdsvis *kommunale/fylkeskommunale og regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd*. Denne oppdelingen viser noen interessante forskjeller. For alle fire artiumskullene har menn fra sosialgruppe III deltatt oftere enn menn fra gruppe I i kommunale/fylkeskommunale styrever, utvalg og råd. Når det gjelder deltagelse i regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd, er forholdet det motsatte. For alle fire artiumskullene har en høyere andel menn fra sosialgruppe I enn III deltatt i slike styrever, utvalg og råd.

Tabell 8.3 viser at for 1958-kullet har kvinner fra sosialgruppe I deltatt noe hyppigere enn kvinner fra gruppe III i kommunale/fylkeskommunale styrever, utvalg og råd, 21 mot 19 prosent. For regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd er forskjellen større, 10 prosent fra gruppe I og 3 prosent fra gruppe III.

Fra 1963-kullet er en større andel kvinner fra sosialgruppe III enn I representert i kommunale/fylkeskommunale styrever, utvalg og råd. Når det gjelder regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd, er imidlertid kvinner fra gruppe I på nytt sterkest representert.

Deltagere i styrever/utvalg/råd rekrutteres fra ulike utdanningskategorier på lokalplan og riksplan. På lokalplanet skiller teologene seg ut ved å ha klart høyest andel i slike styrever, utvalg og råd, men andelen er høy også for landbrukskandidater. Av de øvrige er andelen høyest for leger, filologer og jurister. Lavest andel finner en for enkelte mannsdominerte utdanningskategorier, realister, sivilingeniører, arkitekter og siviløkonomer.

Når det gjelder deltagelse i regjeringsoppnevnte styrever, utvalg og råd, skiller samfunnsvitene seg ut ved å ha en langt høyere andel enn de øvrige i slike organer. Juristene har også en vesentlig høyere deltagelse enn de øvrige utdanningskategoriene. Lave andeler i styrever/utvalg og råd på riksplanet finner en for tannleger, leger, teologer og cand.mag. Bortsett fra teologene er dette utdanningskategorier hvor kvinnene gjør seg relativt sterkt gjeldende.

8.5 Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner

Prosentandelen som har hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på lokalplanet er høy. Henimot halvparten av mennene fra 1946- og 1951-kullet har hatt slike verv. Prosentandelen som har hatt tillitsverv er høyere for menn fra sosialgruppe III for alle artiumskullene unntatt 1951-kullet.

For riksplanet finner vi det motsatte. Menn fra sosialgruppe I har en høyere andel som har hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner for alle artiumskullene, unntatt 1951-kullet.

En litt lavere prosentandel av kvinnene enn av mennene har hatt tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner. På lokalplanet er andelen høyere for kvinner fra sosialgruppe III enn I, mens den er omtrent like høy for kvinner fra sosialgruppe I og III på riksplanet.

Prosentandelen med tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på lokalplanet er høy for alle utdanningskategoriene. Høyest er den for landbrukskandidater, filologer, arkitekter og leger, lavest for jurister, siviløkonomer og samfunnsvitere. Menn fra sosialgruppe I er overrepresentert blant jurister og siviløkonomer.

På riksplanet er prosentandelen med tillitsverv høyest for leger, landbrukskandidater og samfunnsvitere. Lavest andel med tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på riksplanet er det blant filologer og cand.mag., hvor kvinnene utgjør en relativt stor andel.

8.6 Tillitsverv i andre organisasjoner

Andre organisasjoner omfatter en lang rekke ulike organisasjoner, blant annet humanitære, religiøse og idrettsorganisasjoner. Mange har hatt tillitsverv i slike organisasjoner på lokalplanet. Etter som religiøse organisasjoner er inkludert, er det ikke overraskende at en særlig høy andel av teologene har slike tillitsverv. Men også blant landbrukskandidater, sivilingeniører, tannleger og jurister har mange hatt slike verv.

Tabell 8.4 viser at en større andel menn fra sosialgruppe III enn fra gruppe I har hatt tillitsverv i andre organisasjoner på lokalt plan. Dette gjelder for alle artiumskullene bortsett

fra 1958-kullet, hvor andelen er omtrent like stor for de to gruppene.

For kvinnene finner vi på nytt at prosentandelen som har hatt tillitsverv er høyere for sosialgruppe I enn III for 1958-kullet, mens det motsatte gjelder for 1963-kullet, hvor 21 prosent av kvinnene fra gruppe I og 30 prosent fra gruppe III har hatt tillitsverv i andre organisasjoner.

Hvis vi går over til *riksplanet*, blir forholdet et helt annet. Nesten ingen kvinner fra sosialgruppe III har hatt tillitsverv på riksplan. Fra

gruppe I har 5 prosent fra 1963-kullet og 8 prosent fra 1958-kullet hatt slike verv.

Menn har hatt tillitsverv i andre organisasjoner på riksplanet hyppigere enn kvinner. Det er også en markert høyere andel menn fra sosialgruppe I enn III som har hatt slike verv.¹⁾

¹⁾Det ble også spurt om kandidatene hadde hatt utenlandsopphold i minimum et halvt år etter eksamen p.g.a. deltakelse i internasjonale organisasjoner. Tallene er ikke sammenliknbare, men det kan se ut som om denne deltakelsen er enda skjevare fordelt i favor av menn og kandidater fra sosialgruppe I.

Tabell 8.4 Prosentandel kandidater som har hatt tillitsverv i andre organisasjoner, som har vært styremedlem i offentlige og/eller private bedrifter, som har vært leder for brev/studieringer eller organisert fritidsaktivitet for barn og ungdom eller som har deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang. Fordelt etter artiumsår, sosial bakgrunn og kjønn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Har hatt tillitsverv i andre organisasjoner (humanitære, religiøse, idrett etc.) på lokalplan								
Menn	46	55	50	56	50	49	36	41
Kvinner	46	.	27	.	32	28	21	30
Har hatt tillitsverv i andre organisasjoner (humanitære, religiøse, idrett etc.) på riksplan								
Menn	11	9	13	9	10	6	7	4
Kvinner	9	.	4	.	8	0	5	1
Har vært styremedlem i offentlig og/eller privat bedrift								
Menn	38	25	21	18	20	12	12	7
Kvinner	9	.	9	.	7	8	6	3
Har vært leder for brev-/studieringer								
Menn	15	19	15	16	16	19	15	19
Kvinner	34	.	9	.	13	8	13	22
Har virket som leder for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom								
Menn	20	24	26	28	23	26	19	20
Kvinner	14	.	20	.	15	6	11	15
Har deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang								
Menn	39	38	32	39	26	30	10	15
Kvinner	34	.	38	.	29	22	16	21

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Bedriftsleder, overordnet funksjonær, akademiker

Sosialgruppe III: Hovedforsørgers yrke: Arbeider, håndverker, fisker, bonde

. = under 20 observasjoner

Også på riksplanet har teologene hatt høyest andel med tillitsverv i andre organisasjoner. Her er det jurister og samfunnsvitere som følger nærmest, mens tannleger, landbrukskandidater og realister sjeldent har slike verv.

8.7 Styremedlemmer i bedrifter

Av menn fra sosialgruppe I har en vesentlig høyere prosentandel enn fra gruppe III vært styremedlemmer i offentlig og/eller private bedrifter. Andelen menn som har vært styremedlemmer i bedrifter er også vesentlig høyere enn for kvinner.

Styremedlemmene vil ofte være rekruttert blant kandidater som arbeider i privat virksomhet. Kandidater fra sosialgruppe I og menn arbeider hyppigst i privat virksomhet.

Klart høyest andel som har vært styremedlem i bedrifter finner en blant siviløkonomene og juristene. I disse utdanningskategoriene er også kandidater fra sosialgruppe I overrepresentert. Dessuten har de vært mannsdominerte utdanninger. Vi vet også at siviløkonomer og jurister fra sosialgruppe I arbeider hyppigere i privat virksomhet enn dem fra gruppe III.

8.8 Andre organiserte samfunnsaktiviteter

Det ble også spurt om kandidaten hadde vært leder for brev- eller studieringer, om vedkommende hadde virket som leder for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom og om deltagelse i utvalg i tilknytning til barns skolegang.

Når det gjelder *ledelse av brev- og studieringer og fritidsaktiviteter for barn og ungdom*, skiller teologene seg sterkt ut med stor deltagelse. Landbrukskandidatene viser også en vesentlig større aktivitet enn de øvrige. Filologer, samfunnsvitere og cand.mag. er også relativt ofte ledere for brev- og studieringer, mens sivilingeniører og cand.mag. ofte er ledere for

fritidsaktiviteter for barn og ungdom. Cand. mag., teologer, tannleger, arkitekter, filologer og sivilingeniører deltar hyppigst i *utvalg i tilknytning til barns skolegang*.

Menn fra sosialgruppe III deltar hyppigere enn menn fra gruppe I både som *ledere for brev-/studieringer, ledere for fritidsaktiviteter for barn og ungdom* og som *deltagere i utvalg i tilknytning til barns skolegang*.

Menn deltar hyppigere som ledere for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom enn kvinner. Det er ingen store forskjeller når det gjelder ledelse av brev- og studieringer, og heller ikke deltagelse i utvalg i tilknytning til barns skolegang.

8.9 Deltakelse i massemedia

Prosentandelen av menn som har *publisert artikler eller innlegg i dags-, ukes- eller fagpresse* er høyest for teologer, samfunnsvitere, landbrukskandidater og filologer. Den er også høy for leger, arkitekter og realister. Klart lavest er andelen for tannleger, men den er også lav for jurister og siviløkonomer.

Prosentandelen av menn som har *deltatt i radio- og/eller fjernsynsprogram* er klart høyest for teologer, men den er høy også for samfunnsvitere og landbrukskandidater. Den er særlig lav for tannleger, og ellers lav for siviløkonomer, sivilingeniører, leger og cand. mag.

Prosentandelen av menn som har *forfattet lærebøker eller artikler i oppslagsverk* er høyest for samfunnsvitere, filologer, landbrukskandidater og realister. Den er lavest for tannleger og arkitekter.

Tabell 8.5 viser at menn deltar i massemedia eller skriver lærebøker eller artikler i oppslagsverk i langt høyere grad enn kvinner. Forskjellen som følger av sosial bakgrunn er relativt liten, men går som regel i favør av menn og kvinner fra sosialgruppe I.

Tabell 8.5 Prosentandel av kandidatene som har deltatt i massemedia og i litterær og annen kulturell virksomhet etter artiumsår, sosial bakgrunn og kjønn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
Sosialgruppe	I	III	I	III	I	III	I	III
Har publisert artikler eller innlegg i dags-/ukes-/fagpresse								
Menn	63	55	62	63	56	50	43	40
Kvinner	51	.	40	.	41	25	25	19
Har deltatt i radio og/eller fjernsynsprogrammer								
Menn	47	42	33	37	27	23	19	15
Kvinner	26	.	24	.	19	8	13	7
Har forfattet lærebøker eller artikler i oppslagsverk								
Menn	26	25	23	20	19	16	13	12
Kvinner	20	.	13	.	15	11	6	3
Har forfattet skjønnlitterære bøker								
Menn	4	4	5	4	4	2	3	3
Kvinner	3	.	2	.	5	6	2	1
Har drevet annen utøvende kulturell virksomhet								
Menn	12	14	11	14	13	9	10	8
Kvinner	20	.	14	.	14	3	13	9

Sosialgruppe I: Hovedforsørgers yrke: Bedriftsleder, overordnet funksjonær, akademiker

Sosialgruppe III: Hovedforsørgers yrke: Arbeider, formann, håndverker, fisker, bonde

. = under 20 observasjoner

8.10 Skjønnlitterært forfatterskap og annen utøvende kulturell virksomhet

Det er særlig teologer, samfunnsvitere og filologer som har *forfattet skjønnlitterære og/eller andre bøker* (ikke lærebøker). Henholdsvis 12, 10 og 10 prosent av menn fra disse utdanningskategorier har hatt en slik produksjon, mens det for ingen andre utdanningskategorier er mer enn 3 prosent som har forfattet skjønnlitterære og/eller andre bøker.

Vi finner ingen klare forskjeller mellom menn og kvinner og mellom kandidater fra ulik sosial bakgrunn når det gjelder forfatterskap.

Annen utøvende kulturell virksomhet dekker over en lang rekke virksomheter, f.eks. offentlig musikkutøvelse eller det å holde foredrag.

Prosentandelen av menn som har drevet slik virksomhet er klart høyest for teologer og filologer. Den er også høyere for kandidater fra sosialgruppe I enn III, og for alle fire artiumskullene er prosentandelen høyest for kvinner fra sosialgruppe I.

8.11 Oppsummering - aktiviteter utenom jobben

Vi har nå trukket fram en rekke aktiviteter som faller utenom jobben. Det viser seg at det er noen karakteristiske forskjeller på disse aktivitetenes fordeling etter sosial bakgrunn og kjønn. Nedenfor har vi gruppert de aktiviteter som har hatt størst tilslutning av kandidater fra henholdsvis sosialgruppe I og III.

Aktiviteter hvor kandidater fra <i>sosialgruppe I</i> har deltatt hyppigst	Aktiviteter hvor kandidater fra <i>sosialgruppe III</i> har deltatt hyppigst
Deltatt i <i>regjeringsoppnevnte</i> styrer, utvalg og råd	Deltatt i <i>kommunale og fylkeskommunale</i> styrer, utvalg og råd
Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på <i>riksplan</i>	Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på <i>lokalplan</i>
Tillitsverv i andre organisasjoner på <i>riksplan</i>	Tillitsverv i andre organisasjoner på <i>lokalplan</i>
Styremedlem i offentlig og/eller privat bedrift	Tillitsverv i politiske partier på lokalplanet
Publisert artikler i dags-, ukes- og fagpresse	Leder for brev- eller studiering
Deltatt i radio- og/eller fjernsynsprogram	Leder for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom
Forfattet lærebøker eller artikler i oppslagsverk	Deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang
Har drevet annen utøvende kulturell virksomhet	
<i>Liten eller ingen forskjell</i>	
Tillitsverv i politiske partier på <i>riksplan</i>	
Forfattet skjønnlitterære bøker	

Kandidater fra sosialgruppe I deltar hyppigst i organisasjoner på *riksplanet* eller i *regjeringsoppnevnte* styrer, utvalg og råd. Derimot deltar en større andel kandidater fra sosialgruppe III i organisasjoner på *lokalplanet* eller i *kommunale og fylkeskommunale* styrer, utvalg og råd. For øvrig deltar de også mer i nærmiljøet, f.eks. som ledere for fritidsaktiviteter for barn og ungdom, eller de er med i utvalg i tilknytning til barns skolegang. Kandi-

dater fra sosialgruppe I deltar mer i *utadrettet* virksomhet, og vil kunne nå frem til flere mennesker med sine meninger både ved hyppigere deltagelse i massemedia og ved å delta i organisasjoner på *riksplanet*.

Innenfor de fleste aktivitetene vi har trukket fram her deltar menn hyppigere enn kvinner. Nedenfor er det derfor i tillegg innført et skille mellom aktiviteter hvor det er stor og moderat forskjell i favør av menn og kvinner.

Aktiviteter hvor <i>menn</i> har deltatt hyppigst	Aktiviteter hvor <i>kvinner</i> har deltatt hyppigst
<i>Stor forskjell</i>	
Tillitsverv i politiske partier på <i>riksplan</i>	
Deltatt i <i>regjeringsoppnevnte</i> styrer, utvalg og råd	
Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på <i>riksplan</i>	
Tillitsverv i andre organisasjoner på <i>riksplan</i>	
Styremedlemmer i offentlige og/eller private bedrifter	
Leder for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom	
Publisert artikler i dags-, ukes- og fagpresse	
Deltatt i radio- og eller fjernsynsprogram	
Forfattet lærebøker eller artikler i oppslagsverk	
<i>Moderat forskjell</i>	<i>Moderat forskjell</i>
Tillitsverv i politiske partier på lokalplan	Deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang
Deltatt i <i>fylkeskommunale / kommunale</i> styrer, utvalg og råd	Har drevet annen utøvende kulturell virksomhet
Tillitsverv i fag- og yrkesorganisasjoner på <i>lokalplan</i>	
Tillitsverv i andre organisasjoner på <i>lokalplan</i>	
<i>Liten eller ingen forskjell</i>	
Leder for brev- eller studiering	
Forfattet skjønnlitterære verker og/eller andre bøker (ikke lærebøker)	

Vi finner igjen et lignende mønster som ved sammenligning av kandidater med ulik sosial bakgrunn. Det er *stor forskjell* på menn og kvinner i prosentandelen som har hatt tillitsverv i organisasjoner på *riksplanet*. Det samme gjelder for deltagelse i *regjeringsoppnevnte* styrer, utvalg og råd, og for deltagelse i massemedia gjennom presse, radio og fjernsyn.

Det er *moderat forskjell* på menn og kvinner i prosentandelen med tillitsverv i organisasjoner på *lokalplanet* eller deltagelse i *kommunale* og *fylkeskommunale* styrer, utvalg og råd.

Det er *liten* eller *ingen forskjell*, eller *forskjell i favør av kvinner* i en del aktiviteter som av mange regnes som "mindre prestisjegivende", som f.eks. ledelse av brev- og studieringer, eller deltagelse i utvalg i tilknytning til barns skolegang.

En kan selvfølgelig rette innvendinger mot spørsmålene i spørreskjemaet. De dekker ikke på noen måte alle gjøremål, og kan være særlig mangelfulle m.h.t. kvinners aktiviteter. Hvis aktiviteter hvor omsorg for barn og husarbeid ble satt i sentrum hadde vært med, ville en kunne fått et annet bilde av kvinners virksomhet.

9 Arbeidsstedets lokalisering og deltakelse i aktiviteter på riksplanet

Deltagelse i organisasjoner o.l. på riksplanet, er utvilsomt mer prestisjegivende enn deltagelse i de samme organisasjoner på lokalplanet. Deltagelse i *massemedia* kan også gi *større prestisje* enn deltagelse i "*nærmiljøet*".

Rent miljømessige fordeler for kandidater fra sosialgruppe I kan gjøre at de er best

kvalifisert. Blant disse skal vi trekke fram en, nemlig *arbeidsstedets lokalisering*.

Mye av arbeidet som foregår på *riksplanet* i organisasjoner, politiske partier, styrever, utvalg og råd foregår i Oslo, og det vil være en stor fordel å være bosatt eller arbeide i Oslo og nærmeste omegn.

Tabell 9.1 Prosentandel av artianere fra 1946, 1951, 1958 og 1963, som hadde Oslo som arbeidssted i 1976, fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Menn	47	33	31	31	27	24	38	26
Kvinner	.	.	.	.	50	13	41	22

Ulikheter i bosted kan forklare noe av forskjellen i deltagelse på riksplanet mellom menn fra sosialgruppe I og III. Bosettingsmønsteret kan ikke forklare ulikheter mellom menn og kvinner. Kvinner har hyppigere sitt arbeidssted i Oslo enn menn. De har likevel langt mindre deltagelse på riksplanet enn på lokalplanet sett i relasjon til menn.

At kvinner og kandidater fra sosialgruppe I er sterkt overrepresentert i Oslo, skyldes *ikke*

at disse i større utstrekning enn menn og kandidater fra sosialgruppe III *flytter til Oslo* for å få de mest attraktive tilbudene på arbeidsmarkedet eller i organisasjoner utenom jobben. De bor der allerede. Tabell 9.2 viser at prosentandelen fra sosialgruppe I med artium fra Oslo er vesentlig høyere enn for gruppe III for alle fire artiumskullene. Forskjellen er også her særlig stor for kvinner.

Tabell 9.2 Prosentandel av artianerne fra 1946, 1951, 1958 og 1963, som hadde Oslo som gymnasfylke, fordelt etter kjønn og sosial bakgrunn.

Artiumsår	1946		1951		1958		1963	
	I	III	I	III	I	III	I	III
Menn	30	20	26	17	29	13	32	11
Kvinner	.	.	.	.	47	22	39	8

Litteratur

- Thagaard, Tove (1967): *Kjønnsroller og studiemotivering*. Norges almenvitenskapelige forskningsråd. Utredningsavdelingen
- Thagaard, Tove (1971): *Det ensporede system*. Universitetsforlaget
- Vangsnes, Sigmund (1967): *Rekrutteringen av artianerne og karakterer til examen artium. En undersøkelse av fire artiumskull*. NAVF-utredningsavdelingen, 1967:1
- Vangsnes, Sigmund (1971): *Hvem blir student i Norge?* Tiden Norsk Forlag
- Østby, Anne-Lise (1969): *Faktorer som påvirker artianernes studievalg. En oppfølgingsundersøkelse av artiumskullet 1963*. NAVF's utredningsinstitutt, 1969:1
- Aamodt, Per O. (1982): *Utdanning og sosial bakgrunn*. Statistisk Sentralbyrå: Samfunnsøkonomiske studier nr. 51.

NAVF'S UTREDNING SINSTITUTT

NORGES ALMENVITENSKAPELIGE FORSKNINGSRAD
WERGELANDSVEIEN 15, OSLO 1 - TELEFON *20 65 35

Oslo, februar 1977.

YRKESHISTORIE FOR KANDIDATER FRA UNIVERSITET OG HØGSKOLER MED ARTIUM FRA ÅRENE 1946, 1951, 1958 OG 1963.

NAVF's utredningsinstitutt foretok i 1966/67 en undersøkelse av artianerne fra årskullene 1946, 1951, 1958 og 1963. Vi fant dengang bl. a. at det var store forskjeller i artianerfrekvens mellom ulike sosiale grupper og mellom de to kjønn. Den geografiske bakgrunn i seg selv betød imidlertid relativt lite for hvorvidt ungdommen tok eksamen artium eller ikke.

For de tre førstnevnte kull har vi også undersøkt hvilken betydning slike faktorer kan ha når det gjelder rekrutteringen til og fullføringen av akademiske studier.

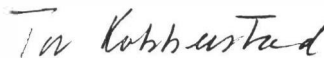
Vi er nå i ferd med å foreta en videre oppfølging av de nevnte artiumskull. Hensikten er å undersøke i hvilken grad faktorer som kjønn, sosial og geografisk bakgrunn, utdanning etc. kan virke inn på yrkesvalg og yrkeskarriere, og på deltagelse i ulike typer aktiviteter som ikke har direkte tilknytning til yrkesutøvelsen.

I denne forbindelse tillater vi oss å be om Deres assistanse ved å svare på spørsmålene i dette spørreskjemaet. Alle opplysninger vil bli behandlet konfidensielt og bare benyttet til statistiske analyser. Resultatene av undersøkelsen vil bli publisert i en egen rapport. Vi håper De vil bidra til undersøkelsen ved å fylle ut skjemaet og returnere det snarest mulig.

Vi takker på forhånd for hjelpen.

Med hilsen

NAVF'S UTREDNING SINSTITUTT

Tor Kobberstad

Anne Marie Ivås

Navn:	.....	Skriv ikke her																																								
Utdanning	<p>Eksamen artium/økonomisk gymnas: År: ..... Linje: ..... Gymnasfylke: .....</p> <p>Akademisk utdanning: År: ..... Akademisk tittel: .....</p> <p>Annen yrkesutdanning: .....</p>																																									
Yrkesstatus	<p>Inntektsgivende arbeid pr. 31. desember 1976: Heltidsarbeid ☐ Deltidsarbeid ☐</p> <p>Ikke i inntektsgivende arbeid: Husarbeid ☐ Studier ☐ Arbeidsledig ☐ Annet ☐</p> <p>Eventuelle opplysninger: .....</p>																																									
Arbeidssted	<p>Arbeidssted pr. 31. desember 1976. Arbeidsgivers navn: .....</p>																																									
Yrkehistorie	<p>Inntektsgivende arbeid i Norge i hovedstilling etter at De tok eksamen ved universitet eller høyskole. Ta ikke med arbeid av kortere varighet enn 6 mndr. Ta med endringer i næring, stilling eller arbeidskommune. (Også skifte av stilling hos samme arbeidsgiver skal tas med. Arbeid i utlandet tas med under spørsmål om utenlandsopphold side 4).</p> <table border="1" data-bbox="343 924 1097 1515"> <thead> <tr> <th data-bbox="343 1053 384 1081">Fra</th> <th data-bbox="411 1053 452 1081">Til</th> <th data-bbox="480 924 672 1053">Næringssektor (f.eks. industri, forskningsinstitutt, videregående skoler, grunnskoler, statsadministrasjon, helsevesen, samferdsel)</th> <th data-bbox="686 924 878 970">Stilling (f.eks. kontorsjef, konsulent, lektor)</th> <th data-bbox="891 924 1042 951">Arbeidskommune</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> <tr> <td>19.....</td> <td>19.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> <td>.....</td> </tr> </tbody> </table> <p>Hvor mange år har De vært i inntektsgivende arbeid etter at De ble uteksaminert fra universitet eller høyskole? I inntektsgivende arbeid i Norge i alt: ..... år Herav i heltidsarbeid: ..... år Herav i deltidsarbeid: ..... år</p>		Fra	Til	Næringssektor (f.eks. industri, forskningsinstitutt, videregående skoler, grunnskoler, statsadministrasjon, helsevesen, samferdsel)	Stilling (f.eks. kontorsjef, konsulent, lektor)	Arbeidskommune	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....	19.....	19.....	.....	.....	.....
Fra	Til	Næringssektor (f.eks. industri, forskningsinstitutt, videregående skoler, grunnskoler, statsadministrasjon, helsevesen, samferdsel)	Stilling (f.eks. kontorsjef, konsulent, lektor)	Arbeidskommune																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						
19.....	19.....	.....	.....	.....																																						

<p>Forskning</p>	<p>Hvis De deltok i forskning og utviklingsarbeid i noen av de forannevnte stillinger uten at dette går klart fram av stillingsbetegnelsen, vennligst marker dette ved å understreke den/de aktuelle stillinger.</p> <p style="text-align: right;">Ja Nei</p> <p>Har De utført forsknings- og utviklingsarbeid uten at dette var en del av oppgavene i noen av de ovennevnte stillinger? ☐ ☐</p> <p>Har De på grunnlag av Deres eventuelle forskningsarbeid publisert noen tidsskriftartikkel, bok e. l.? ☐ ☐</p> <p>Eventuell doktorgrad/licentiatgrad:</p> <p>Tittel: ..... Sted: ..... År: .....</p>	<p>Skriv ikke her</p>
<p>Inntekt</p>	<p>Hvis De var i inntektsgivende arbeid i 1976, ber vi Dem oppgi hvilken brutto arbeidsinntekt De hadde dette året. Vi minner om at disse opplysningene vil bli behandlet konfidensielt og bare bli offentliggjort i statistiske oversikter. Ønsker De likevel ikke å svare, ber vi Dem gå over til de neste spørsmålene.</p> <p>Brutto arbeidsinntekt i 1976 (ca.) kr. ....</p>	
<p>Politikk og organisasjonsliv</p>	<p>Har De etter at De ble uteksaminert fra universitet eller høyskole:</p> <p>1. Innehatt tillitsverv i politiske partier Ja Nei</p> <p> a) På riksplan ☐ ☐</p> <p> b) På lokalplan ☐ ☐</p> <p>2. Deltatt i arbeid i styrer/utvalg/råd</p> <p> a) Regjeringsoppnevnte ☐ ☐</p> <p> b) Kommunale, fylkeskommunale ☐ ☐</p> <p>3. Hatt tillitsverv i fag/yrkesorganisasjoner</p> <p> a) På riksplan ☐ ☐</p> <p> b) På lokalplan ☐ ☐</p> <p>4. Vært medlem av styret i nærings/bransjeorganisasjon</p> <p> a) På riksplan ☐ ☐</p> <p> b) På lokalplan ☐ ☐</p> <p>5. Hatt tillitsverv i andre organisasjoner (humanitære, religiøse, idrettsorganisasjoner etc.)</p> <p> a) På riksplan ☐ ☐</p> <p> b) På lokalplan ☐ ☐</p> <p>6. Vært medlem av styret i offentlig(e) eller privat(e) bedrift(er) ☐ ☐</p> <p>7. Virket som leder for brev/studieringer ☐ ☐</p> <p>8. Virket som leder for organiserte fritidsaktiviteter for barn og ungdom ☐ ☐</p> <p>9. Deltatt i utvalg i tilknytning til barns skolegang ☐ ☐</p> <p>10. Innehatt andre verv ☐ ☐</p>	

<p>Utenlandsopphold</p>	<p>Hvis De etter at De ble uteksaminert fra universitet eller høyskole har hatt opphold i utlandet av minst 6 mndr. varighet, ber vi Dem angi virksomhet under utenlandsoppholdet, samt land og tidsperiode(r) for oppholdet, (f. eks. Kenya 1968—70).</p> <p>Virksomhet: _____ Land, tidsperiode(r) _____</p> <p>Studie/forskningsopphold _____</p> <p>Utviklingshjelp/fredskorps _____</p> <p>Internasjonale organisasjoner _____</p> <p>Utenlandsopphold i forbindelse med stilling i Norge _____</p> <p>Annet opphold i utlandet, spesifiser: _____</p> <p>_____</p> <p>Samlet antall år i inntektsgivende arbeid i utlandet: _____</p>	<p>Skriv ikke her</p>
<p>Faglig, litterær og annen kulturell virksomhet</p>	<p>Har De etter at De ble uteksaminert fra universitet eller høyskole:</p> <p>Publisert artikler eller innlegg i dags/ukepresse eller fagpresse Ja Nei ☐ ☐</p> <p>Deltatt i radio og/eller TV program ☐ ☐</p> <p>Forfattet lærebøker eller artikler i oppslagsverk etc. ☐ ☐</p> <p>Forfattet skjønnlitterære og/eller andre bøker ☐ ☐</p> <p>Annen utøvende kulturell virksomhet, spesifiser: ☐ ☐</p> <p>_____</p>	
<p>Personlige forhold</p>	<p>Vi ber Dem også besvare følgende spørsmål av mer personlig karakter.</p> <p>Sivilstand: Gift ☐</p> <p> Før gift ☐</p> <p> Ugift ☐</p> <p>Eventuelle barns alder: _____</p>	
<p>Ektefelles utdanning</p>	<p>Eventuell ektefelles utdanning:</p> <p>Almenutdanning:</p> <p>Gymnas ☐ Annen utdanning utover folkeskole ☐</p> <p>Realskole ☐</p> <p>Yrkesutdanning:</p> <p>Universitets/høyskoleutdanning, spesifiser: _____</p> <p>Annen yrkesutdanning, spesifiser: _____</p>	
<p>Andre opplysninger</p>	<p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p> <p>_____</p>	